24-мĕш çул тухать. Хакĕ 15 пус.

1941
АПРЕЛЬ
9
ЮНКУН
83 (5798) №

Чăваш Коммуни

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН
ХАÇАЧĔ.

Шкулсенчи пĕлӳ тĕрĕслевĕсене тĕплĕн хатĕрленессишĕн

Кăçалхи вĕренӳ çулĕн юлашки тапхăрĕ, шкулсен ĕçĕнчи ответлă тапхăр пуçланчĕ. Вĕренӳ çулĕн тăваттăмĕш чĕрĕкĕнче шкулсем умĕнче уйрăмах паллă задачăсем тăраççĕ; ку задачăсем—вĕренӳ программине ăнăçлăн вĕçлесси, вĕреннĕ материала аса илсе çирĕплетесси, пĕлӳ тĕрĕслевĕсене тивĕçлипе хатĕрленсе ирттересси.

Çуркуннехи пĕлӳ тĕрĕслевĕсем вĕренекенсем çулталăк хушшинче илнĕ пĕлӳсене учета илмелли, шкулсен вĕрентӳпе воспитани ĕçне государство тата общественность тĕрĕслемелли çирĕп форма пулса тăчĕç. Пирĕн совет шкулĕсем ӳссе çирĕпленсе пынă май, вĕсен ĕçĕн пахалăхĕ ӳснĕ май, пĕлӳ тĕрĕслевĕсен ролĕ те ӳссех пырать.

Чăваш республикинчи шкулсен, пĕтĕм Совет Союзĕнчи шкулсенчи пекех, ĕç условийĕсем çултан-çулах лайăхланса пыраççĕ. Çак ĕç условийĕсем лайăхланнă май шкулсен ĕçĕн пахалăхĕ мĕн таран ӳснине çуркуннехи пĕлӳ тĕрĕслевĕсем уçăмлăн кăтартса памалла.

Кăçалхи пĕлӳ тĕрĕслевĕсене ирттермелли инструкцине пур шкулсене те çитерсе панă. Пĕлӳ тĕрĕслевĕсен задачисене, вĕсене мĕнле ирттермеллине инструкцире тĕплĕн ăнлантарнă. Халăха вĕрентес ĕçĕн оргăнĕсен, шкул руководителĕсен тата мĕнпур учительсен пĕлӳ тĕрĕслевĕсене тĕплĕн хатĕрленсе, вĕсене йĕркеллĕ, инструкцире кăтартнă пек ирттермелле, вара вĕренӳ çулне ăнăçлăн, çитĕнӳсемпе вĕçлемелле.

Пĕлӳ тĕрĕслевĕн инструкцийĕпе паллашни, тĕрĕслевсем тумалли текстсене, тĕрĕслев билечĕсене хатĕрлени, расписани туни—тĕрĕслевсене хатĕрленмелли анлă ĕçĕн пĕр енĕ, организациллĕ енĕ кăна-ха. Тĕрĕслевсене хатĕрленес ĕçĕн тĕп енĕ—тĕрĕслевсем пуçланиччен юлнă вăхăтра вĕрентӳ ĕçне тĕрĕс йĕркелесси, вĕренӳ çулĕн иртнĕ тапхăрĕнче пулнă çитменлĕхсене пĕтересси, çулталăк хушшинче вĕреннĕ материала тĕплĕн аса илсе çирĕплетесси, вĕренекенсене вĕсем çирĕпех пĕлсе юлайман материала ăнланса илме пулăшасси пулать.

Учительсен, шкул руководителĕсен вĕренӳ çулĕ тăршшĕнче пулнă çитменлĕхсене курмасăр тăмалла мар, вĕсене уççăн палăртса, çак юлнă вăхăтра вĕсене пĕтерес ĕçе тивĕçлипе туса пымалла.

Пирĕн нумай шкулсенче вĕрентӳ пахалăхĕ хăпарсах пырать. Анчах, шкулсемпе учительсен ĕçĕсене тĕрĕслесе пăхнă тăрăх, уйрăм шкулсен вĕрентӳ ĕçĕнче пысăк çитменлĕхсем пурри паларать. Çутĕç Халăх Комиссариачĕ март уйăхĕнче чылай шкулсенче контроллĕ ĕçсем туса ирттернĕ. Çавăн чухне Чкаловскинчи вăтам шкулти IV «Б» класра вырăс чĕлхипе панă контроллĕ ĕçе 20 ачаран иккĕшĕ кăна çителĕклĕ йĕркеллĕ çырса панă, ыттисем «плохо» е «очень плохо» паллăсем илнĕ. Кувакинори вăтам шкулта IX класра алгебрăпа панă контроллĕ задачăна 26 ачаран пĕри те тăвайман. Шел пулин те, кун пек тĕслĕхсем шкулсенче сахал мар-ха. Çавăнпа та шкулсенче вĕрентӳ пахалăхне хăпартасси, пур классем те, шкул ачисем пурте вĕренӳре ĕлкĕрсе пымалла тăвасси—кулленхи задача пулса тăрать.

Хăшпĕр учительсем тата, хăйсен начар ĕçне палăртас мар тесе, вĕренекенсен пĕлĕвĕсене тĕрĕс мар хаклаççĕ. Çав Чкаловскинчи вăтам шкултах çулте асăннă класра вĕрентекен Шерифзянова юлташ декабрь уйăхĕнче контроллĕ ĕç ирттернĕ чухне вĕренекенсене йăнăшсене тӳрлетсе тепĕр хут çырма ирĕк панă. Çакăн пирки «плохо» илекенни пĕр ача кăна пулнă. Март уйăхĕнчи контроллĕ ĕçе çырнă чухне, роно представителĕ пулнă пирки, Шерифзянова юлташ хăйĕн начар ĕçне пытарайман. Учитель шкул ачисен пĕлӳвĕсене тĕрĕс мар, юриех ӳстерсе хаклани—киревсĕр йăла, вăл ачасене хăйсене тата государствăна улталани пулать. Пĕлӳ тĕрĕслевĕсем вăхăтĕнче вĕренекенсен пĕлӳвĕсене тĕрĕс хаклас пулать.

Шкул директорĕсемпе заведующийĕсен сывăх вăхăтрах кашни класра, кашни предметпа программăна пурнăçа кĕртсе пырасси мĕнле пынине тĕрĕслесе тухмалла. Вĕренӳ çулĕ пĕтичченхи вăхăтра программăна пĕтĕмĕшпех пурнăçа кĕртсе çитерес тĕлĕшпе мĕнпур ĕçсене туса ирттермелле (материала тĕрĕс планласси, вĕренӳре ĕлкĕрсе пырайманнисене пулăшу парасси т. ыт. те).

Вĕренекенсене тĕрĕслевсене хатĕрленес ĕçре тивĕçлĕ пулăшу, кирлĕ кăтартусем памалла, вĕреннĕ материала тепĕр хут аса илсе çирĕплетес тĕлĕшпе вĕренекенсен ĕçне учителĕн ертсе пымалла, вĕсене харпăрхăй тĕллĕн ĕçлеме вĕрентмелле, аслăрах классенче конспектсем çырма хăнăхтармалла. Вĕренекенсем пурте пĕлӳ тĕрĕслевĕсене хатĕрленес тĕлĕшпе хастарлă ĕçлеччĕр.

Вĕренӳре уйрăмах кая юлакансемпе уйрăм занятисем туса ирттермелле, вĕсене кашнине уйрăмăн пулăшу парса тăмалла. Анчах çак пулăшăва парас ĕçе питех те пĕлсе йĕркелес пулать. Сарьелĕнчи туллимар вăтам шкулта (Етĕрне районĕ) вĕренӳре кая юлакансемпе туса ирттерекен уйрăм занятисенче киле валли парса янă ĕçсене пурне те туса пынă. Çавна май, килте хăйсем тĕллĕн ĕçлесшĕн пулманнисем пурте, вĕренӳре ĕлкĕрсе пыраканнисем те, çав занятисене юлма тытăннă. Ку вăл, паллах, тĕрĕс туни пулмасть. Вĕренекенсене пулăшу парасси нимрен ытла вĕсене харпăрхăй тĕллĕн ĕçлеме вĕрентес енĕпе пулса пымалла. Вĕренекенсене килте тумалли заданисем парас пулать, вĕсене кĕнекепе ĕçлеме вĕрентмелле, практикăллă ĕçсене тума хăнăхтармалла, консультацисем час-часах парса тăмалла.

Вĕренекенсене пĕлӳ тĕрĕслевĕсем çителĕклĕ таран çирĕп, объективлă пулассине асăрхаттармалла. Кăçалхи çул диктант тексчĕсенче, математикăпа тумалли задачăсене VII тата X классем валли кăна мар, IV классем валли те Çутĕç Халăх Комиссариачĕ хатĕрлесе парать. Çакă вăл, паллах, вĕренекенсен пĕлĕвĕсене кирлĕ таран объективлă, çителĕклĕ таран тĕрĕс палăртса хаклама май парать, вĕренекенсене тĕрĕслеве тивĕçлипе хатĕрленме хавхалантарать.

Пĕлӳ тĕрĕслевĕсене ирттерес ĕçре иртнĕ çулсенче пулнă çитменлĕхсене шута илмелле. Иртнĕ çулта Канаш, Шăхасан тата ытти хăшпĕр районсенче тĕрĕслев билечĕсене кĕçĕн классем валли чăвашла мар, вырăсла çырнисем пулнă. Ку вăл инструкцине пăсни, вĕренекенсемшĕн ыйтăва ăнланассине йывăрлатни пулать.

Çавăн пекех тата Еншикри туллимар вăтам шкулта (Чкаловски р.) тĕрĕслевсем тума панă вăхăта кĕскетнĕ пулнă. Ку вăл вĕренекенсене тĕрĕслеве тĕплĕн хатĕрленме май памасть, вĕренекенсен пĕлĕвне тĕрĕс палăртса хаклама чăрмантарать. Тата хăшпĕр шкулсенче иртнĕ çулта тĕрĕслеве тăратмалли вĕренекенсен списокне приказпа йĕркелемен. Кунашкал çитменлĕхсене текех тумалла мар.

Иртнĕ çулта пĕлӳ тĕрĕслевĕсен рольне хакламаннисем те пулнă. Ушанарти пуçламĕш шкулта (Шăхасан р.) класра географипе тĕрĕслев ирттернĕ чухне билетсене мĕнпур вĕренекенсене малтанах валеçсе панă пулнă, çапла вара вĕренекенсене билет панă хыççăн хатĕрленме ытлашши вăхăт уйăрнă, пĕрпĕринчен ыйтса пĕлме май панă.

Тĕрĕслевсене ирттермелли расписанисене тĕрĕс туманнисем те палăрнă. Сăмахран, çыру ĕçне туса ирттернĕ хыççăн çав предметпах сăмахпа тумалли тĕрĕслеве пилĕк-ултă кунра кая хăварнă. Хăшпĕр шкулсенче ассистентсем ответлăха туймасăр ĕçленĕ. Вĕсем çыру ĕçĕсене туса ирттернĕ чухне итлесе ларнă, анчах çав çыру ĕçĕсене тĕрĕсленĕ çĕре хутшăнман. Çавăн пирки учительсем вĕренекенсен ĕçĕсене тĕрĕс хакламанни, начар çырнă ĕçсенех лайăхрах паллăсем лартса пани пулнă, вара тепĕр класа куçма тивĕçлĕ мар ачасене те аслăрах класа куçма май панă. Анат Кăмашари (Çĕмĕрле р.) вăтам шкулăн IX класĕнчен И. ученица Етĕрнери педучилищĕн пĕрремĕш класне пырса кĕнĕ, анчах вĕренӳ çулĕн III чĕрĕкĕнчех вăл педучилищĕре вĕренме пултарайманни палăрнă, вăл 10 предметпа «плохо» паллăсем илнĕ. Çавăн пирки ăна педучилищĕрен кăларма тивнĕ. Ку факт, паллах, Анат Кăмаша шкулĕнче тĕрĕслевсене çителĕклĕ таран объективлă ирттерменни çинчен систерет.

Пĕлӳ тĕрĕслевĕсем пуçланасси уйăх çурăран та катăкрах. Çак вăхăтра кашни шкултах тĕрĕслевсене хатĕрленес тĕлĕшпе вăя шеллемесĕр ĕçлемелле. Тĕрĕслевсене пур енчен те хатĕрленсе, вĕренекенсен пĕлĕвĕсене чăннипех çирĕплетсе кĕтсе илесси—кашни шкул, кашни учитель, кашни вĕренекен умĕнче тăракан пысăк задача.

Японин ютçĕршыв ĕçĕсен министрĕ г. Иосуке Мацуока Мускавра

Апрелĕн 7-мĕшĕнче СССР урлă кайнă чухне Японин Ютçĕршыв Ĕçĕсен Министрĕ г. Иосуке Мацуока Мускавра чарăнса тăнă.

Белорусски вокзалта г Иосуке Мацуокана çаксем кĕтсе илнĕ: Ютçĕршыв Ĕçĕсен Халăх Комиссарĕн заместителĕ С. А. Лозовский юлташ, Ютçĕршыв Ĕçĕсен Халăх Комиссариачĕн Протокольнăй Отдел Заведующийĕ В. Н. Барков юлташ, Ютçĕршыв Ĕçĕсен Халăх Комиссариачĕн Инçет-Хĕвелтухăçĕнчи 2-мĕш Отдел заведующийĕ С. К. Царапкин юлташ, Япони Посольствин составĕ Япони посолĕ г. И. Татекавăпа пĕрле, Германи Посолĕ граф фон дер Шуленбург, Итали Посолĕ г. А. Россо, Венгри Посланникĕ г. Ж. де Криштоффи, Словаки Посланникĕ г. Ф. Тисо, Болгари Посланникĕ г. И. Стаменов, Румыни Миссийĕн Советникĕ г. Ж. Попеску-Паскани.

Апрелĕн 7-мĕшĕнче каçхине г. Мацуока Пысăк театрта «Иван Сусанин» оперăра пулнă.

Г. Мацуокăпа пĕрле Пысăк театрăн центральнăй ложинче çавăн пекех Ютçĕршыв Ĕçĕсен Халăх Комиссарĕн Заместителĕ С. А. Лозовский юлташ, Наркоминделăн ответлă работникĕсем тата Япони Посолĕпе г. Татекавăпа пĕрле Япони Посольствин составĕ пулнă.

В. М. Молотов юлташ Японин ютçĕршыв ĕçĕсен министрне г-н Иосуке Мацуокăна йышăннă

Апрелĕн 7-мĕшĕнче СССР Халăх Комиссарĕсен Совечĕн Председателĕ тата Ютçĕршыв Ĕçĕсен Халăх Комиссарĕ В. М. Молотов юлташ Японин Ютçĕршыв Ĕçĕсен Министрне г-н Иосуке Мацуокăна йышăннă, унпа пĕрле Японин Мускаври посолĕ г. Татекава та пулнă.

Вăрман юхтармалли сезон пуçланас умĕн

Вăрман юхтарассине ăнăçлăн ирттерер

Чăваш АССР Наркомлесĕн вăрман хатĕрлекен предприятийĕсем çитес сывăх кунсенчех кĕркуннехипе хĕллехи сезонра хатĕрленĕ вăрмана шыв тăрăх юхтарма тытăнаççĕ. Вăрман юхтарасси вăл — вăрман хатĕрлекен промышленность ĕçĕнче пит те ответлă тапхăрсенчен пĕри пулса тăрать. Халăх хуçалăхĕнче те унăн пĕлтерĕшĕ пысăк.

Вăрман юхтарассине кĕске срокра ирттерни пирĕн предприятисене ăнăçлăн ĕçлесе пыма, çĕнĕ строительствăсем тăвассине хăвăртлатма нумай пулăшать. Кăçалхи çул Чăваш АССР Наркомлесĕ умĕнче пысăк задача тăрать. Унăн 400.000 кубометр вăрман юхтармалла. Çакна шута илес пулать: тăватçĕр пин кубометр вăрманран 75 процентне шыв горизончĕ çӳлĕ чухне, урăхла каласан, апрель—май уйăхĕсенче юхтармалла, уйрăм тăрăнмар юханшывсем тăрăх шыв çулĕ уçăлсан 5—10 кун хушшинче юхтарса пĕтермелле.

Çакă вăл мĕнпур предприятисен руководителĕсене тата вăрман юхтарас тĕлĕшпе ĕçлекенсене, çавăн пекех парти, совет, профсоюз тата комсомол организацисен руководителĕсене вăрман юхтарма тĕплĕн, пысăк пахалăхпа хатĕрленме хушать. Пуринчен малтан юханшывсем патне вăрман турттарса кăлармалли плана халех тултарас пулать. Ĕç вăйĕ хатĕрлемелле, бригадăсем организацилемелле, механизмсене, инвентарьсемпе инструментсене юсаса çитермелле, такелаж тата ытти япаласене çителĕклĕ хатĕрлемелле. Ку тĕлĕшпе ĕçсем халлĕхе çителĕксĕр пулса пыраççĕ-ха.

Вăхăта вăраха ямасăр хăшпĕр организациллĕ ыйтусене халех татса парас пулать. Пуринчен малтан талăкĕпех ĕçлессине организацилени кирлĕ. Çĕрле ĕçлемелли вырăнсене çутатса тăрас, рабочисене медицина енĕпе пулăшу парас ĕçе тата вăрман юхтаракан мĕнпур участоксем хушшинчи çыхăнăва йĕркелес ыйтусене манса хăвармалла мар.

Шыв горизончĕ çӳлĕ пулать. Вăл сыхăлăхлă пулма хушать. Пирĕн гидротехникăллă сооруженисем, плотинăсем пур. Тайăмлă вырăнсене шыв тулса, унти йывăça çĕклесе юхтарса кайма пултарать. Çавăнпа та мĕнпур пурлăха кунĕн-çĕрĕн сыхласа тăмалла. Кашни юханшыв, пристань тата участок çумне ответлă çынсене çирĕплетсе ĕç вăйне тĕрĕс вырнаçтарса тухас пулать.

Вăрман юхтарас ĕçе çирĕп график тăрăх тата технологи процесне пăсмасăр туса пырасси — вăрман юхтаракан работниксен ответлă задачи пулса тăрать. Кашни работникăн прависемпе обязанноçне татăклăн кăтартса парас пулать. Кашни участокпа юханшыв тăрăх конкретлă производствăллă план, кашни механизмăн хăйĕн çирĕп график пулмалла.

Эпир вăрман юхтарас ĕçе кăçалхи çул кăтартуллăн туса пыма тивĕç, ăна ăнăçлăн туса пыма пултаратпăр. Пирĕн социализмлă тăван çĕршыв валли, çĕнĕ стройкăсем валли вăрман çителĕклĕ тăратмалла. Уншăн пирĕн пĕтĕм хастарлăхпа кĕрешмелле.

М. МАКАРОВ.

Чăваш АССР Наркомлесĕн вăрман юхтарас енĕпе ĕçлекен старший инженерĕ.

Май уявĕ умĕнхи ăмăрту

Производствăллă çĕкленӳ

КАНАШ. Вагонсем юсакан заводри стахановецсен пуçарăвĕпе пур цехсемпе бригадăсенче те Май уявĕ умĕнхи социализмлă ăмăрту сарăлса пырать.

Вагонсем тăвакан цех коллективĕ, пĕрремĕш кварталти производствăллă плана 101 процент тултарнăскер, механически тата тимрĕç цехĕсенчи рабочисемпе социализмлă ăмăртăва тухса, апрелĕн 24-мĕшне уйăхри плана тултарма обязательство илчĕ.

Халĕ цехри рабочисем илнĕ обязательствăсене чыслăн пурнăçлама тытăнчĕç. Стахановец Ефремов юлташ ертсе пыракан столярсен группи нормăна кулленех 130—150 процент тултарса пырать. Уйрăмăнах унăн группинчи Купцов, Алексеев юлташсем пысăк хаваслăхпа ĕçлеççĕ.

Орлов юлташ ертсе пыракан электросварщиксен бригади те март уйăхĕнчи производство программине 104 процент тултарнă. Бригадăри стахановецсем: Орлов, Гончар, Катьков, Сергеева, Старостин юлташсем март уйăхĕнче кашниех 700-шер тенкĕ ĕçлесе илнĕ. Вĕсем, Май уявĕ умĕнхи ăмăртăва хутшăнса, апрель уйăхĕнче татах та пысăк çитĕнӳсем тăвассишĕн хастарлăн кĕрешеççĕ.

Групповод Чернухин юлташ ертсе пыракан столярсен группин апрель уйăхĕнче 19 вагон юсамалла.

— Ку заданине эпир апрелĕн 25-мĕшне пурнăçлама пултаратпăр, — тет Чернухин юлташ.

П. НИКОЛАЕВ.

Уйăхри плана срокчен тултаратпăр

КАНАШ. Партин XVIII конференцийĕ хыççăн пирĕн бригадăра социализмлă ăмăрту татах та анлăрах сарăлса кайрĕ. Бригадăри кашни столяр март уйăхĕнчи плана ытлашшипех тултарма обязательство илнĕччĕ.

Илнĕ обязательствăна бригада мартăн 27-мĕшĕнче тултарчĕ.

Ĕççыннисен аслă уявĕ — Май уявĕ çывхарса килет. Эпир ăна производствăра чаплă çитĕнӳсем тунипе кĕтсе илессишĕн кĕрешетпĕр. Пирĕн бригада Григорьев юлташ бригадипе ăмăртса ĕçлесе, апрель уйăхĕнчи плана, мартри пекех, срокчен тултарма пулчĕ. Хамăр обязательствăна пурнăçа кĕртетпĕр.

Гаврилов.

Çĕнĕ вагонсем тăвакан цехри столяр.

Черевичный самолечĕ пăр çинчи лагерьтен вĕçсе тухнă

Апрелĕн 7-мĕшĕнче Çурçĕр тинĕс çулĕн Главнăй Управленийĕнче радиограмма илнĕ. Радиограммăра çапла пĕлтернĕ: летчик И. И. Черевичный тытса пыракан «СССР Н-169» самолет хăйĕн пăр çинчи лагерĕнчен вĕçсе тухнă. Самолет çинчен илнĕ радиограммăра Черевичный тата Либин юлташсем çапла пĕлтернĕ:

«Апрелĕн 7-мĕшĕнче Мускав вăхăчĕпе 20 сехет те 45 минутăра, ĕçсене научнăй программăн пур разделĕсем тăрăх та туса пĕтернĕ хыççăн, эпир Врангель утравĕ еннелле вĕçсе тухрăмăр. Горючи çитсен, Шмидт мысĕ çине вĕçсе каятпăр». (ТАСС).

Арктикăн инçетри широтисем çинче

«СССР Н—169» самолетăн лагерĕ, апрелĕн 5-мĕш. (ТАСС-ăн ятарласа кайнă корреспонденчĕ). 25 градуса çити сивĕ çанталăкри юрлă, 10-шар баллă штормсем самолета 7 талăк хушши Врангель утравĕ çинче тытса тăчĕç. Апрелĕн 2-мĕшĕнче каçхине кăна çил вăйĕ 6 бала çити чакрĕ.

ÇУРÇĔР ЕННЕЛЛЕ ÇУЛ ТЫТСА

21 сехетре (Мускав вăхăчĕпе) йывăр тиенĕ сывлăш карапĕ—«СССР Н—169» самолет летчик И. И. Черевичный ертсе пынипе утрав çинчен вĕçсе çĕкленчĕ. Малтан пирĕн çул çыран тăрăх тăсăлса пычĕ. 1000 метртан та çӳлерех тусенчен пăрăнса иртме тиврĕ. Вĕçсе çĕкленнĕ хыççăн 40 минутăран штурман Аккуратов самолета тĕп çул çине кăларать. Аялта, самолет çуначĕсем айĕнче полярти сивĕ хĕвелĕн çуттинче купаланса тăракан йывăр пăрсем куça йăмăхтарса ялкăшаççĕ. Сайра-хутран пăспа тĕтĕмленсе выртакан таса шывлă ансăр йăрăмсем курăна-курăна иртеççĕ... Пăрсем пĕрпĕрин çине хăватлăн купаланса выртаççĕ.

Машина питĕ çӳлте вĕçсе пырать. Хирĕçле вĕрекен вăйлă çил самолет хăвăртлăхне сисĕнмеллех чакарать. Карап командирĕ штурвала мана парчĕ те штурман рубкине куçрĕ. Унта хамăр тытнă çула сăнаса пыраççĕ. Самолет хӳри горизонт патĕнче аялта тăракан хĕвеле хупланă. Çакă вăл координата — хамăр хăш вырăнта пынине — тĕплĕн палăртма чăрмантарать. Анчах та штурман полярти аэронавигацин мĕнпур меточĕсемпе ăста усă курать,—самолет тĕллев патне шанчăклăн пырать.

КУПАЛАНСА ТĂРАКАН ПĂРСЕМ ТĔЛĔНЧЕ

75-мĕш параллель. Анлă океана нумай çулсем хушши ирĕлмесĕр выртакан пăрсем витсе тăраççĕ. Халиччен сăнаса пĕлмен пăрлă пушхирĕн инçетне тимлĕн пăхатпăр. Çурçĕр широтин 78-мĕш градусĕ патĕнчен пуçласа пăрсем хушшинчи шывлă вырăнсем курăнма тытăнчĕç. Вĕсем ытларах та ытларах нумайланса пыраççĕ. Вĕсем кăнтăрпа çурçĕр еннелле, хĕвеланăç еннелле, хĕвеланăçпе хĕвелтухăç еннелле нумай миля инçете тăсăлса выртаççĕ.

Апрелĕн 3-мĕшĕнче 3 сехет те 29 минутăра самолет палăртса хунă вырăна çитрĕ. Анчах... анса ларма юрăхлă пăр татăкĕ çук. Тытнă çулпа малалла вĕçетпĕр. Малта — пăрлă пысăк уйсем, вĕсем çинче темĕн пысăккĕш пăр куписем капланса выртаççĕ. Çакнашкал условисенче анса ларасси çинчен шухăшламалли те çук.

ПĂР ÇИНЕ АНСА ЛАРСАН

Акă пăрлă лайăх уй килсе курăнчĕ. Самолетăн пĕтĕм экипажĕ хăйсен пăрпа пĕрле юхса çӳрекен аэродромĕ пулас вырăн çине тимлĕн пăхать. Аккуратов тĕтĕм кăларакан бомба пăрахса, çил хăш еннелле вĕрнине палăртать. Черевичный самолета антарса лартма шанчăклăн тытса пырать. Купаланса тăракан пăрсем хыçĕнче самолет тарăн юр çине çăмăллăн пырса сĕртĕнет. Анса лартăмăр.

Радист Макаров материк çинчи радиостанцисемпе татти-сыпписĕр çыхăну тытать, вĕсене вĕçевĕн кашни тапхăрĕ çинчен пĕлтерсе тăрать. Самолет йĕлтĕрĕ пăрлă уй тăрăх шума чарăнса та ĕлкĕреймен-ха,—çак минутăра та вăл ключпа шаккать, чиперех анса ларни çинчен пĕлтерет.

Асăрханусăр пулма кирлине шута илсе, моторсене ĕçлеме чармастпăр. Экспедици участникĕсем пăра пăхса тухма васкаççĕ, унăн çирĕплĕхне пĕлесшĕн.

ЮХСА ÇӲРЕКЕН ЛАГЕРЬ

Пурте пĕр тимлĕн ĕçе тытăнатпăр. Юхса çӳрекен лагерь хăвăрт ӳссе ларать. Хĕрлĕ сарă тĕслĕ тăватă палатка, радиомачтăсем, метеорологи станцийĕн мачтисем пăрлă уя çын пурăнакан вырăн сăнĕ кĕртеççĕ.

...Сивĕ сывлăша питех те вăйлăн кĕмсĕртетнĕ сасă чĕтретсе ярать. Аккуратов тарăн шыв станцийĕ валли пăра взрыв туса шăтарать.

Çурçĕр тинĕс çулĕн Главнăй Управленийĕн Арктика институчĕн директорĕ Либин ертсе пынипе пăрлă уйран научно-исследовательски станци туса хуратпăр. Часах пĕлетпĕр: пирĕн пăрăн хулăмĕшĕ—200 сантиметр. Унăн лаптăкĕ—1×2 километр. Метеорологи, астрономи, гравитаци енĕпе сăнавсем тăваççĕ. Гидрологсене Либинпа Черниговскине Черевичныйпа Шекуров, Дурманенкопа Борукин пулăшаççĕ. Метеоролог обязанноçĕсене штурман Аккуратов туса пырать. Вăл хатĕрленĕ метеосводкăсене радист Макаров çийĕнчех Пысăк Çĕр çине парать. Радиоçыхăну пĕр кăлтăксăр, расписани тăрăх ĕçлет.

Макаров Шмидт мысĕпе Челюскин мысĕ çинчи ывăнма пĕлмен радистсемпе калаçать. Ăна тӳрех Мускавпа çыхăнса калаçма та май килет!

Астроном-магнитолог Остеркин, Аккуратовпа пĕрле, самолет ăçта вырнаçса тăнине тĕплĕн те тĕрĕс палăртать.

ХĂВĂРТЛĂХ — ТАЛĂКРА 11,5 МИЛЯ.

...Шартлама сивĕ сывлăшра камбуз патĕнчен тутлă апат шăрши килет. Шеф-кок обязанноçне эпĕ туса пыратăп. Пирĕн пăр çинчи ресторана питĕ кăмăлласçĕ. Ăçтан юратмăн-ха! Кунта — вĕри пельменьсем, лимонлă кофе, çăмарта хăпартни тата кĕсел.

Лайăх, уяр çанталăк тăрать. Арктикăра — çуркунне пуçланчĕшĕ. Кунти вырăнсемшĕн илсе пăхсан, ытлашши сивĕ мар: 31—35 градус сивĕ. Палаткăсенче примуссем шавлаççĕ. Сивĕ сывлăшра нумай ĕçленĕ хыççăн, пăлан тирĕсенчен тунă çывăрмалли михĕсенче канма питех те лайăх.

Паян пирĕн координатсем — çурçĕр широтин 81 градусĕпе 17 минути тата хĕвеланăç долготин 180 градусĕпе 02 минути. Çапла ĕнтĕ пирĕн пăр татăкĕ талăкра 11,5 миля хăвăртлăхпа çурçĕр-хĕвелтухăç еннелле куçса пырать. Станцире хĕрӳллĕ ĕçсем пыраççĕ. Пурте савăнăçлă, сывă.

Лагерь тĕлĕнче хĕвел çуттинче социализмлă тăван çĕршывăн хĕрлĕ ялавĕ вĕлкĕшет, ялав çинче — юратнă Сталинăн портречĕ. Кунта совет патриочĕсем вунă çын наукăпа тĕпчев ĕçне туса пыраççĕ.

М. КАМИНСКИЙ.

«СССР Н-169» самолет парторгĕ.

Парторганизацисем суйлава хатĕрленеççĕ

ЕТĔРНЕ, апрелĕн 7-мĕш. (Телефон тăрăх). Районра пуçламĕш парторганизацисем 22 тата кандидатсен групписем 12 шутланаççĕ. Çаксем пуçламĕш парторганизацисен ертсе пыракан оргăнĕсен отчетпа суйлавне хĕрсе хатĕрленеççĕ.

Парти райкомĕн планĕ тăрăх, пуçламĕш парторганизацисенче отчетпа суйлавсем апрелĕн 10-мĕшĕпе апрелĕн 26-мĕш хушшинче пулса иртмелле. Апрелĕн 5-мĕшĕнче пуçламĕш парторганизаци секретарĕсемпе парторгсен районри канашлăвĕ пулса иртрĕ. Канашлу отчетпа суйлавсем çинчен сӳтсе-яврĕ.

Пуçламĕш парторганизацисене пулăшма парти райкомĕн членĕсене тата районри партактива — пурĕ 33 çынна уйăрнă. Чылай пуçламĕш парторганизацисенче пухусем ирттерсе, парторгăнсен отчетпа суйлавĕ çинчен сӳтсе-явнă.

Машинно-тракторнăй станцинчи коммунистсем отчетпа суйлав кунне мĕнпур машинăсене юсаса пĕтернипе кĕтсе илме пулаççĕ. Кунта тракторсене бригадăсем çумне çирĕплетсе тухнă. 26 трактора колхозсене ăсатнă. Отчетпа суйлавсене хатĕрленнĕ май, рабочисемпе служащисем хушшинче массăллă ĕç вăйланчĕ. Политинформацисем йĕркеллĕ пулса иртеççĕ.

Чкалов ячĕпе тăракан артель пĕрремĕш квартал планне 127 процент тултарнă. Районри çыхăну уйрăмĕн начальникĕ, ВКП(б) членĕн кандидачĕ Кудряшов юлташ парторгăнсен отчетпа суйлавне малтанхи хут хутшăнать. Çыхăну уйрăмĕ пĕрремĕш квартал планне ирттерсе тултарнă. Гущин юлташ районри «Союзпечать» заведующийĕ пулса ĕçлет. Вăл çулталăкри плана 85 процент тултарнă. Районри çыхăну уйрăмĕнчи кандидатсен группи коммунистсене суйлавсем пирки калакан инструкципе паллаштарать. Отчетпа суйлавсене хатĕрленнĕ май ятарласа стена хаçачĕ кăларнă.

Спиртзаводри пуçламĕш парторганизаци XVIII партконференци решенийĕсене вĕренес ĕçе лайăх йĕркеленĕ. Цехсенче Май уявĕ умĕнхи социализмлă ăмăрту сарăлса пырать. Завод пĕрремĕш квартал планне срокчен тултарнă.

Çапла пуçламĕш парторганизацисем парторгăнсен отчетпа суйлавĕсене хатĕрленнĕ май социализмлă ăмăртăва вăйлатса пыраççĕ, отчетпа суйлавсен кунне производствăллă пысăк çитĕнӳсем тунипе кĕтсе илме хатĕрленеççĕ.

А. ЧЕХОНИН.

Суйлав пухăвĕ умĕн

Государство банкĕн Чăваш республикинчи конторинчи пуçламĕш парторганизацинче отчетпа суйлав пухăвĕ апрелĕн 10-мĕшĕнче пулать. Пуху хăçан пуласси çинчен коммунистсем пурте пĕлсе тăраççĕ. Пуçламĕш парторганизаци ĕçĕсем çинчен отчета вăхăтра çырса хатĕрленĕ.

Отчет çыриччен банкра ĕçлекенсем партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ ячĕпе илнĕ обязательствăсене пурнăçа кĕртнине тĕрĕсленĕ. Комсомол организацийĕн хуçалăхĕ мĕнле тăнипе те паллашнă. Комсомолăн пуçламĕш организацийĕ хăйĕн хуçалăхне йĕркеллĕ тытман. Протоколсене йĕркеллĕ çырман, член укçи мĕнле пухнине учета илсе пыман.

Коммунистсем марксизм-ленинизм теорине вĕренсе алла илес тĕлĕшпе çителĕксĕр ĕçлеççĕ. Парти членĕсемпе кандидачĕсем 20 çын пулсан, 8 çын кăна «ВКП(б) историйĕн кĕске курсне» вĕренсе пĕтернĕ.

Партипе правительство решенийĕсене пурнăçа кĕртнине тĕрĕслес тĕлĕшпе парторганизаци çителĕксĕр ĕçлет.

Отчетпа суйлав кунĕ тĕлне стена хаçачĕ тухать. Унта пуçламĕш парторганизацин çулталăк хушшинчи ĕçĕсене çутатса параççĕ.

В. С.

Пуçламĕш парторганизаци секретарĕсен канашлăвĕсем

ÇĔРПУ. **(Хамăр корр.).** Апрелĕн малтанхи кунĕсенче пуçламĕш парторганизаци секретарĕсемпе кандидат группи руководителĕсен районри канашлăвĕ пулса иртрĕ.

Канашлу партин пуçламĕш организацийĕсенчи суйлавсем çинчен сӳтсе-яврĕ тата отчетпа суйлав пухăвĕсене ирттермелли плана пăхса тухса çирĕплетрĕ. Отчетпа суйлав пухăвĕсем апрелĕн 10-мĕшĕнче пуçланмалла.

* * *

Апрелĕн 2-мĕшĕнче Ишлей районĕнчи пуçламĕш парторганизацисен секретарĕсемпе кандидат групписен руководителĕсен канашлăвĕ пулса иртрĕ. Канашлура ВКП(б) райкомĕн секретарĕ юлташ П. Сидоров пуçламĕш парторганизацисен ертсе пыракан оргăнĕсен отчетпа суйлав пухăвĕсене мĕнле ирттересси çинчен каласа пачĕ.

ВКП(б) Обкомĕн кăтартăвĕ тăрăх Ишлей районĕнче отчетпа суйлав пухăвĕсем апрелĕн 10-мĕшĕпе майăн 10-мĕш хушшинче пулса иртеççĕ.

Çакна шута илсе ВКП(б) Ишлей райкомĕ суйлав пухăвĕсене ирттермелли план тунă, райком членĕсене, аппаратра ĕçлекенсене пуçламĕш парторганизацисем çумне çирĕплетнĕ. Вĕсем пуçламĕш парторганизаци секретарĕсене суйлавсене хатĕрленсе ирттерме пулăшаççĕ.

Д. МИХАЙЛОВА.

Отчет çырма та тытăнман

Шупашкарти Водопьянов ячĕпе тăракан тир-сăран комбиначĕнчи пуçламĕш парторганизацинче парторгăнсен отчетпа суйлав пухăвĕсене ирттерме хатĕрленме тытăнман-ха. Пуçламĕш парторганизаци секретарĕнче вăхăтлăха ĕçлекен Стеклов юлташ отчет çырма васкамасть.

Парторганизацинче 11 коммунист. Анчах вĕсенчен пĕри те «ВКП(б) историйĕн кĕске курсне» вĕренсе пĕтермен. Парторганизаци хăйĕн пухăвĕсенче решенисем нумай йышăннă, вĕсене пурнăçа кĕртнине тĕрĕслени çук. СССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Центральный Комитечĕ 1941 çулти январĕн 9-мĕшĕнче йышăннă постановлени хыççăн коммунистсен пухăвĕнче ĕççыннисене куллен кирлĕ таварсем тăвакан цеха пысăклатма кирлине палăртнă. Ку постановлени пурнăçа кĕмен, цеха пысăклатас вырăнне, вăл ĕçлеме чарăннă.

Коммунистсен производствăри авангардлă рольне ӳстерессишĕн тăрăшни çук. Производствăллă заданисене тултарайман коммунистсем чылай. Анчах та вĕсене пулăшмаççĕ.

РСФСР 1-мĕш СОЗЫВРИ ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН IV СЕССИЙĔ

РСФСР Верховный Совечĕ йышăннă Законсем

Россия Советлă Социализмлă Республикин 1941 çулти Государство бюджечĕ çинчен йышăннă

ЗАКОН

Россия Советлă Федеративлă Социализмлă Республикин Верховный Совечĕ **çапла йышăнать.**

1. РСФСР Халăх Комиссарĕсен Совечĕ тăратнă РСФС Республикин 1941 çулти государство бюджетне Бюджет Комиссийĕн доклачĕ тăрăх йышăннă улшăнусемпе çирĕплетес, вăл бюджетра: доходсем пĕтĕмпе—25.129.208 пин тенкĕ тата расходсем пĕтĕмпе — 25.114.342 пин тенкĕ, доходсем расходсенчен 14 866 пин тенкĕ ытларах тата 1942 çулти январĕн 1-мĕш тĕлне СССР Госбанкĕн счечĕсем çине 396.330 пин тенкĕ юлать.

2. Çак Законăн пĕрремĕш статьипе килĕштерсе РСФСР республика бюджечĕн доходĕсемпе расходĕсене çапла çирĕплетес: доходсем тăрăх—15.285.048 пин тенкĕ тата расходсем тăрăх — 15.270.182 пин тенкĕ, доходсем расходсенчен 14.866 пин тенкĕ ытларах тата средствăсен юлашкийĕ 1942 çулти январĕн 1-мĕш тĕлне СССР Госбанкĕн счечĕсем çине 61.306 пин тенкĕ юлать.

3. АСС Республикăсен 1941 çулти бюджечĕсене тата крайсемпе облаçсен вырăнти бюджечĕсене çак суммăсемпе çирĕплетес:

	Доходсемпе расходсем тăрăх	Вăл шутра республика бюджетĕнчен паракан средствăсем	1942 çулти январĕн 1-мĕш тĕлне Госбанк счечĕсем çине юлакан бюджет средствисем
1. Башкир Автономлă Советлă Социализмлă Республики	429.662	295.231	7.400
2. Бурят-Монгол Автономлă Советлă Социализмлă Республики	136.823	98.489	4.000
3. Дагестан Автономлă Советлă Социализмлă Республики	160.199	98.625	3.200
4. Кабардино-Балкар Автономлă Советлă Социализмлă Республики	78.298	52.822	1.127
5. Калмык Автономлă Советлă Социализмлă Республики	61.408	53.652	1.200
6. Коми Автономлă Советлă Социализмлă Республики	107.159	90.635	3.200
7. Крым Автономлă Советлă Социализмлă Республики	279.952	108.690	4 200
8. Мари Автономлă Советлă Социализмлă Республики	106.358	76.721	1.623
9. Мордва Автономлă Советлă Социализмлă Республики	150.865	118.407	2.261
10. Атăл çинчи Нимĕçсен Автономлă Советлă Социализмлă Республики	117.047	70.486	2.814
11. Çурçĕр-Осетин Автономлă Советлă Социализмлă Республики	85.024	42.756	1.700
12. Тутар Автономлă Советлă Социализмлă Республики	418.243	207.265	5.764
13. Удмурт Автономлă Советлă Социализмлă Республики	207.277	133.848	3.549
14. Чечено-Ингуш Автономлă Советлă Социализмлă Республики	132.466	74.374	2.600
15. Чăваш Автономлă Советлă Социализмлă Республики	165.043	124.397	2.563
16. Якут Автономлă Советлă Социализмлă Республики	174.410	143.148	6.800
17. Алтай крайĕ	341.122	237.226	5.003
18. Краснодар крайĕ	485.738	210.584	7.250
19. Красноярск крайĕ	361.596	261.093	6.821
20. Орджоникидзе крайĕ	330.667	179.781	5.000
21. Приморье крайĕ	286 135	149.503	7.100
22. Хабаровск крайĕ	560.244	379.578	34.020
23. Архангельск облаçĕ	244.068	155.294	4.900
24. Вологда облаçĕ	252.349	172.603	3.800
25. Воронеж облаçĕ	448.296	284.715	6.221
26. Горький облаçĕ	561.669	218.716	7.698
27. Иваново облаçĕ	454.228	162.739	6.800
28. Иркутск облаçĕ	250.865	132.757	5.250
29. Калинин облаçĕ	443.297	114.850	6.173
30. Киров облаçĕ	293.483	175.785	4.400
31. Куйбышев облаçĕ	416.157	232.709	5.769
32. Курск облаçĕ	367.415	250.692	5.103
33. Ленинград облаçĕ	563.104	155.757	8.400
34. Ленинград хули	1.111.856	204.322	15.200
Вăл шутран республика бюджетне памалла	96 460	—	—
35. Молотов облаçĕ	358.475	174.172	5.400
36. Мускав облаçĕ	1.077.977	171.266	13.293
Вăл шутран республика бюджетне памалла	114.090	—	—
37. Мускав хули	2.094.008	334.657	24.200
Вăл шутран республика бюджетне памалла	479.844	—	—
38. Мурманск облаçĕ	128.305	84.534	4.000
39. Новосибирск облаçĕ	595.702	292.401	9.062
40. Омск облаçĕ	382.739	236.365	5.445
41. Орел облаçĕ	440.829	275.289	5.134
42. Пенза облаçĕ	213.552	140.967	2.887
43. Ростов облаçĕ	528.257	213 193	7.900
44. Рязань облаçĕ	295.352	209.606	3.004
45. Саратов облаçĕ	335.037	195.517	4.611
46. Свердловск облаçĕ	516.463	249.926	7.993
47. Смоленск облаçĕ	363.746	239.266	5.051
48. Сталинград облаçĕ	385.969	180.520	5.750
49. Тамбов облаçĕ	232.778	163.305	3.239
50 Тула облаçĕ	336.488	173.024	4.630
51. Челябинск облаçĕ	469 466	154.617	8.200
52. Чита облаçĕ	235.934	177.845	7.100
53. Чкалов облаçĕ	287.503	195.565	3.929
54. Ярославль облаçĕ	345.450	141.087	5.200

4. 1941 çулта АСС Республикăсен, крайсен тата облаçсен бюджечĕсем валли çакăн чухлĕ уйăрса памалла тăвас:

а) рабочисемпе служащисем тата хулари ытти халăх хушшинче сарнă государство заемĕн сумминчен—15 процент тата колхозниксемпе единоличниксем хушшинче сарнă заем сумминчен—90 процент;

б) ялхуçалăхĕнче ĕçлесе пурăнакан халăхран пурăнмалли çуртйĕрпе культурăпа йăла строительстви валли пухакан суммăсенчен—100 процент;

в) колхозсенчен илекен подоходнăй налог тата колхозниксемпе единоличниксенчен илекен ялхуçалăх налогĕ тăрăх пухăннă укçа-тенкĕрен—пухăннă пĕтĕм суммăран 25 процент;

г) машинно-тракторнăй станцисен доходĕсен пĕтĕм сумминчен—15 процент, ăна районсенчи бюджетсене ярса памалла.

5. 1941 çулта халăхран илекен подоходнăй налогран тата подоходнăй налог тӳлекен халăхран пурăнмалли çуртйĕр тата культурăпа йăла строительстви валли пухакан суммăран АСС Республикăсен, крайсен тата облаçсен бюджечĕсем валли çакăн чухлĕ уйăрса памалла тăвас:

	Уйăрса памалли процентсем	
	Халăхран илекен подоходнăй налогран	Пурăнмалли çуртйĕр тата культурăпа йăла нушисем валли подоходн. налог тӳлекен халăхран пухăнакан средствăсенчен
1. Башкир Автономлă Советлă Социализмлă Республики	100	50
2. Бурят-Монгол Автономлă Советлă Социализмлă Республики	100	100
3. Дагестан Автономлă Советлă Социализмлă Республики	100	100
4 Кабардино-Балкар Автономлă Советлă Социализмлă Республики	100	100
5. Калмык Автономлă Советлă Социализмлă Республики	100	100
6. Коми Автономлă Советлă Социализмлă Республики	100	100
7. Крым Автономлă Советлă Социализмлă Республики	50	25
8. Мари Автономлă Советлă Социализмлă Республики	100	100
9. Мордва Автономлă Советлă Социализмлă Республики	100	100
10. Атăл çинчи Нимĕçсен Автономлă Советлă Социализмлă Республики	100	100
11. Çурçĕр-Осетин Автономлă Советлă Социализмлă Республики	100	100
12. Тутар Автономлă Советлă Социализмлă Республики	100	60
13. Удмурт Автономлă Советлă Социализмлă Республики	100	100
14. Чечено-Ингуш Автономлă Советлă Социализмлă Республики	100	100
15. Чăваш Автономлă Советлă Социализмлă Республики	100	100
16. Якут Автономлă Советлă Социализмлă Республики	100	100
17. Алтай крайĕ	100	25
18. Краснодар крайĕ	50	25
19. Красноярск крайĕ	100	50
20. Орджоникидзе крайĕ	50	25
21. Приморье крайĕ	50	25
22. Хабаровск крайĕ	50	25
23. Архангельск облаçĕ	100	25
24. Вологда облаçĕ	85	25
25. Воронеж облаçĕ	50	25
26. Горький облаçĕ	50	25
27. Иваново облаçĕ	50	25
28. Иркутск облаçĕ	50	25
29. Калинин облаçĕ	50	25
30. Киров облаçĕ	100	25
31. Куйбышев облаçĕ	100	25
32. Курск облаçĕ	100	25
33. Ленинград облаçĕ	30	25
34. Ленинград хули	10	10
35. Молотов облаçĕ	50	25
36. Мускав облаçĕ	15	15
37. Мускав хули	10	10
38. Мурманск облаçĕ	100	25
39. Новосибирск облаçĕ	100	25
40. Омск облаçĕ	100	25
41. Орел облаçĕ	100	25
42. Пенза облаçĕ	100	25
43. Ростов облаçĕ	50	25
44. Рязань облаçĕ	100	25
45. Саратов облаçĕ	100	25
46. Свердловск облаçĕ	50	25
47. Смоленск облаçĕ	100	25
48. Сталинград облаçĕ	50	25
49. Тамбов облаçĕ	100	25
50. Тула облаçĕ	50	25
51. Челябинск облаçĕ	50	25
52. Чита облаçĕ	100	25
53. Чкалов облаçĕ	100	25
54. Ярославль облаçĕ	50	25

6. РСФСР Халăх Комиссарĕсен Советне, оборотран илекен налогран крайсемпе облаçсен бюджечĕсене уйăрса пама РСФСР Верховный Совечĕ çирĕплетнĕ суммăсем тăрăх, çак налогран шутласа илмелли процентсене кашни АССР, край тата область тăрăх палăртса çирĕплетме хушас.

РСФСР Верховный Совет Президиумĕн Председателĕ
А. БАДАЕВ.

РСФСР Верховный Совет Президиумĕн Секретарĕ
П. БАХМУРОВ.

Мускав, Кремль.
1941 çулти апрелĕн 5-мĕш.

РСФСР Конституцийĕн Тĕп Законĕн) 13, 47, 54, 69, 93 тата 97-мĕш статьисене хушусем кĕртесси çинчен йышăннă

ЗАКОН

Россия Советлă Федеративлă Социализмлă Республикин Верховный Совечĕ **çапла йышăнать:**

1. Союзлă Молдаван Советлă Социализмлă Республики тунă май тата Советлă Социализмлă Республикăсен Союзне Литва Советлă Социализмлă Республикине, Латви Советлă Социализмлă Республикине тата Эстони Советлă Социализмлă Республикине йышăннă май тата СССР Конституцийĕн 13-мĕш статьи тăрăх РСФСР Конституцийĕн 13-мĕш статьине хушусем кĕртсе, ăна çапла çырса хурас:

«**13 статья.** Экономикăпа политика тĕлĕшĕнчен, çавăн пекех тата оборона тĕлĕшĕнчен пĕр-пĕрне пулăшас шутпа, Россия Советлă Федеративлă Социализмлă Республики хăй ирĕклĕн ытти пĕртан правăллă Советлă Социализмлă Республикăсемпе—Украина ССР-пе, Белорус ССР-пе, Азербайджан ССР-пе, Грузин ССР-пе, Армян ССР-пе, Туркмен ССР-пе, Узбек ССР-пе, Таджик ССР-пе, Казах ССР-пе, Киркиз ССР-пе, Карело-Финн ССР-пе, Молдаван ССР-пе, Литва ССР-пе, Латви ССР-пе, Эстони ССР-пе союзлă государствăна — Советлă Социализмлă Республикăсен Союзне пĕрлешĕннĕ.

Çавна шута хурса, РСФС Республики СССР Конституцийĕн 14-мĕш статьинче кăтартнă правăсене ССР Союзĕ—унăн аслă власть органĕсем тата государство Управлени органĕсем урлă—пурнăçа кĕртсе пымалла тăвать.

СССР Конституцийĕн 14-мĕш статьинче кăтартнисĕр пуçне РСФС Республики хăйĕн сувереннăй прависене пĕтĕмпех хăйĕнче тытса, государство влаçне хăй ирĕккĕн пурнăçа кĕртсе тăрать».

2. Союзлă-республикăллă халăх комиссариачĕ—РСФСР Государство Контролĕн Халăх Комиссариачĕ тунине çирĕплетес.

Çакна май тата СССР Шалти Ĕçсен Халăх Комиссариатне союзлă-республикăллă икĕ халăх комиссариачĕ çине—СССР Шалти Ĕçсен Халăх Комиссариачĕпе СССР Государство Хăрушсăрлăхĕн Халăх Комиссариачĕ çине уйăрнă май,—РСФСР Конституцийĕн 47, 54, 69, 93 тата 97-мĕш статьисене хушусем кĕртсе, вĕсене çапла çырса хурас:

«**47 статья.** РСФСР Халăх Комиссарĕсен Советне РСФСР Верховный Совечĕ туса хурать, унта çаксем кĕреççĕ:

РСФСР Халăх Комиссарĕсен Совечĕн Председателĕ;
РСФСР Халăх Комиссарĕсен Совечĕн Председателĕн Заместителĕсем;
РСФСР Государство План Комиссин председателĕ;
РСФСР Халăх Комиссарĕсем:
Апат-çимĕç промышленноçĕн;
Пулă промышленноçĕн;
Аш-какай тата сĕт-çу промышленноçĕн;
Çăмăл промышленноçăн;
Текстиль промышленноçĕн;
Вăрман промышленноçĕн;
Строительство материалĕсен промышленноçĕн;
Çĕрĕçĕн;
Тĕштырăпа выльăх-чĕрлĕх совхозĕсен;
Финанссен;
Суту-илӳн;
Шалти ĕçсен;
Государство Хăрушсăрлăхĕн;
Юстицин;
Сывлăх сыхлавĕн;
Государство Контролĕн;
Çутĕçĕн;
Вырăнти промышленноçăн;
Коммуналлă хуçалăхăн;
Социальнăй обеспеченин;
Автомобиль транспорчĕн;
Вырăнти топливо промышленноçĕн;
Искусство ĕçĕсен Управлени начальникĕ;
Пĕтĕм союзлă Халăх Комиссариачĕсен уполномоченнăйĕсем».

«**54 статья.** РСФСР союзлă-республикăллă Халăх Комиссариачĕсем шутне РСФСР çак Халăх Комиссариачĕсем кĕреççĕ:

Апат-çимĕç промышленноçĕн;
Пулă промышленноçĕн;
Аш-какай тата сĕт-çу промышленноçĕн;
Çăмăл промышленноçăн;
Текстиль промышленноçĕн;
Вăрман промышленноçĕн;
Строительство материалĕсен промышленноçĕн;
Çĕрĕçĕн;
Тĕштырăпа выльăх-чĕрлĕх совхозĕсен;
Финанссен;
Суту-илӳн;
Шалти Ĕçсен;
Государство Хăрушсăрлăхĕн;
Юстицин;
Сывлăх сыхлавĕн;
Государство Контролĕн».

«**69 статья.** Автономлă Республикăн Халăх Комиссарĕсен Советне Автономлă Республикăн Верховный Совечĕ туса хурать, унта çаксем кĕреççĕ:

Автономлă Республикăн Халăх Комиссарĕсен Совечĕн Председателĕ;
Халăх Комиссарĕсен Совечĕн Председателĕн Заместителĕсем;
Государство План Комиссийĕн Председателĕ;
Халăх Комиссарĕсем:
Çĕрĕçĕн;
Финанссен;
Суту-илӳн;
Шалти Ĕçсен;
Государство Хăрушсăрлăхĕн;
Юстицин;
Сывлăх сыхлавĕн;
Çутĕçĕн;
Вырăнти промышленноçăн;
Коммуналлă хуçалăхăн;
Социальнăй обеспеченин;
Строительство материалĕсен промышленноçĕн Управлени начальникĕ;
Çулйĕр Управлени начальникĕ;
Автомобиль транспорчĕн Управлени начальникĕ;
Вырăнти топливо промышленноçĕн Управлени начальникĕ;
СССР Заготовкăсен Халăх Комиссариачĕн Уполномоченнăйĕ;
Искусство Ĕçĕсен Управлени начальникĕ;
тата, вĕсемсĕр пуçне, республика хуçалăхĕн уйрăмлăхĕсене кура, РСФСР Верховный Совечĕ çирĕплетнĕ тăрăх,—Халăх Комиссарĕсем:
Апат-çимĕç промышленноçĕн;
Пулă-промышленноçĕн;
Аш-какай тата сĕт-çу промышленноçĕн;
Çăмăл промышленноçăн;
Текстиль промышленноçĕн;
Вăрман промышленноçĕн».

«**93 статья.** Край (область) условийĕсене кура, СССР тата РСФСР законĕсем тăрăх, пĕтĕмсоюзлă халăх комиссариачĕсем, Шалти Ĕçсен Халăх Комиссариачĕпе Государство Хăрушсăрлăхĕн Халăх Комиссариачĕ ĕççынни депутачĕсен крайри (облаçри) Совечĕсем çумĕнче хăйсен управленийĕсене туса хураççĕ».

97 статья. Район условийĕсене кура, СССР тата РСФСР законĕсем тăрăх, ĕççынни депутачĕсен крайри (облаçри) тивĕçлĕ Совечĕ çирĕплетнипе, Шалти Ĕçсен Халăх Комиссариачĕпе Государство Хăрушсăрлăхĕн Халăх Комиссариачĕ ĕççынни депутачĕсен районсенчи Совечĕсем çумĕнче хăйсен управленийĕсене туса хураççĕ».

РСФСР Верховный Совет Президиумĕн Председателĕ
А. БАДАЕВ.

РСФСР Верховный Совет Президиумĕн Секретарĕ
П. БАХМУРОВ.

Мускав, Кремль.
1941 çулти апрелĕн 5-мĕш.

„РСФСР Уголовнăй Кодексĕн 74-мĕшпе 162-мĕш статьисене улшăнусем кĕртесси çинчен“ РСФСР Верховный Совечĕн Президиумĕ кăларнă Указа çирĕплетесси çинчен

Россия Советлă Федеративлă Социализмлă Республикин Верховный Совечĕ **çапла йышăнать:**

РСФСР Верховный Совечĕн Президиумĕ, СССР Верховный Совечĕн Президиумĕ «Производствăри вак-тĕвек çаратусемшĕн тата хулиганла ĕçсемшĕн уголовнăй йĕркепе ответ тыттарасси çинчен» Указ кăларнă май «РСФСР Уголовнăй Кодексĕн 74-мĕшпе 162-мĕш статьисене улшăнусем кĕртесси çинчен» 1940 çулти августăн 16-мĕшĕнче кăларнă Указа çирĕплетес.

РСФСР Верховный Совет Президиумĕн Председателĕ А. БАДАЕВ.
РСФСР Верховный Совет Президиумĕн Секретарĕ П. БАХМУРОВ.

Мускав, Кремль.
1941 çулти апрелĕн 5-мĕш.

РСФСР Верховный Совечĕн Президиумĕ Мари АССР Вăрман промышленность Халăх Комиссариатне тăвасси çинчен кăларнă Указа çирĕплетесси çинчен

Россия Советлă Федеративлă Социализмлă Республикин Верховный Совечĕ **çапла йышăнать:**

РСФСР Верховный Совечĕн Президиумĕ Мари АССР Вăрман промышленность Халăх Комиссариатне тăвасси çинчен кăларнă Указа çирĕплетес.

РСФСР Верховный Совет Президиумĕн
Председателĕ А. БАДАЕВ.
РСФСР Верховный Совет Президиумĕн
Секретарĕ П. БАХМУРОВ.

Мускав, Кремль.
1941 çулти апрелĕн 5-мĕш.

РСФСР Верховный Совечĕн Президиумĕ „РСФСР Уголовнăй Кодексĕн 128-а статьин 1-мĕш пайне улăштарасси тата 128-б статьине кăларасси çинчен“ кăларнă Указа çирĕплетесси çинчен

Россия Советлă Федеративлă Социализмлă Республикин Верховный Совечĕ **çапла йышăнать:**

СССР Верховный Совечĕн Президиумĕ «Промышленноçлă предприятисем начар пахалăхлă е комплектлă мар продукци кăларнăшăн тата обязательнăй стандартсене пăхăнманшăн ответлă пуласси çинчен» Указ кăларнă май РСФСР Верховный Совечĕн Президиумĕ «РСФСР Уголовнăй Кодексĕн 128-а статьин 1-мĕш пайне улăштарасси тата 128-б статьине кăларасси çинчен» 1940 çулти ноябрĕн 16-мĕшĕнче кăларнă Указа çирĕплетес.

РСФСР Верховный Совет Президиумĕн
Председателĕ А. БАДАЕВ.
РСФСР Верховный Совет Президиумĕн
Секретарĕ П. БАХМУРОВ.

Мускав, Кремль.
1941 çулти апрелĕн 5-мĕш.

В. П. Пронин юлташа РСФСР Верховный Совет Президиумĕн членне суйласси çинчен

Россия Советлă Федеративлă Социализмлă Республикин Верховный Совечĕ **çапла йышăнать:**

Василий Прохорович **Пронин юлташа** РСФСР Верховный Совет Президиумĕн членне суйлас.

РСФСР Верховный Совет Президиумĕн
Председателĕ А. БАДАЕВ.
РСФСР Верховный Совет Президиумĕн
Секретарĕ П. БАХМУРОВ.

Мускав, Кремль.
1941 çулти апрелĕн 5-мĕш.

РСФСР Вăрман промышленноçĕн Халăх Комиссариачĕ, РСФСР Тĕштырăпа выльăх-чĕрлĕх совхозĕсен Халăх Комиссариачĕ тата РСФСР Сывлăха сыхлав Халăх Комиссариачĕ мĕнле ĕçлени çинчен

РСФСР Вăрман промышленноçĕн Халăх Комиссариачĕ, РСФСР Тĕштырăпа выльăх-чĕрлĕх совхозĕсен Халăх Комиссариачĕ тата РСФСР Сывлăха сыхлав Халăх Комиссариачĕ çителĕксĕр ĕçленине кура, Россия Советлă Федеративлă Социализмлă Республикин Верховный Совечĕ Вăрман промышленноçĕн Халăх Комиссарне **В. Я. Колданов** юлташа, Тĕштырăпа выльăх-чĕрлĕх совхозĕсен Халăх Комиссарне **Д. А. Кривошеин** юлташа, Сывлăха сыхлав Халăх Комиссарне **А. Ф. Третьяков** юлташа çак наркоматсен ĕçĕнчи çитменлĕхсене — Верховный Советăн Сессийĕнче уçса кăтартнă çитменлĕхсене чи кĕске срокра пĕтерме тата вĕсен ĕçне тĕпренех лайăхлатма кирли çинчен асăрхаттарас.

Верховный Совет РСФСР Халăх Комиссарĕсен Советне çакăнта кăтартнă наркоматсен ĕçĕсем çине тимлĕн пăхма, Халăх Комиссарĕсем çитменлĕхсене пĕтерме пултараймасан, вĕсене вырăнсенчен кăларасси çинчен ыйту лартма хушать.

РСФСР Верховный Совет Президиумĕн
Председателĕ А. БАДАЕВ.
РСФСР Верховный Совет Президиумĕн
Секретарĕ П. БАХМУРОВ.

Мускав, Кремль.
1941 çулти апрелĕн 5-мĕш.

РСФСР Верховный Совечĕн Президиумĕ К. Д. Памфилов юлташа РСФСР Халăх Комиссарĕсен Совечĕн Председатель заместителĕ пулма уйăрса лартасси çинчен кăларнă Указа çирĕплетесси çинчен

Россия Советлă Федеративлă Социализмлă Республикин Верховный Совечĕ **çапла йышăнать:**

РСФСР Верховный Совечĕн Президиумĕ Константин Дмитриевич **Памфилов** юлташа РСФСР Халăх Комиссарĕсен Совечĕн Председатель Заместителĕ пулма уйăрса лартасси çинчен кăларнă Указа çирĕплетес.

РСФСР Верховный Совет Президиумĕн Председателĕ А. БАДАЕВ.
РСФСР Верховный Совет Президиумĕн Секретарĕ П. БАХМУРОВ.

Мускав, Кремль.
1941 çулти апрелĕн 5-мĕш.

РСФСР 1-мĕш СОЗЫВРИ ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН IV СЕССИЙĔ

РСФСР Верховный Совечĕ йышăннă Законсем

РСФСР Уголовнăй Кодексĕн 64-мĕш статьине улăштарасси ҫинчен" РСФСР Верховный Совечĕн Президиумĕ кăларнă Указа ҫирĕплетесси ҫинчен

Россия Советлă Федеративлă Социализмлă Республикин Верховный Совечĕ ҫапла йышăнать:

РСФСР Верховный Совечĕн Президиумĕ, СССР Верховный Совечĕн Президиумĕ «Ҫар учечĕн правилисене пăснăшăн ответ тыттарасси ҫинчен» Указ кăларнă май «РСФСР Уголовнăй Кодексĕн 64-мĕш статьине улăштарасси ҫинчен» 1940 ҫулти ноябрĕн 12-мĕшĕнче кăларнă Указа ҫирĕплетес.

РСФСР Верховный Совет Президиумĕн Председателĕ А. БАДАЕВ.
РСФСР Верховный Совет Президиумĕн Секретарĕ П. БАХМУРОВ.

Мускав, Кремль.
1941 ҫулти апрелĕн 5-мĕш.

РСФСР Верховный Совечĕн Президиумĕ РСФСР Государство План Комиссийĕн Председательне Д. Д. Дегтярь юлташа РСФСР Халăх Комиссарĕсен Совечĕн Председатель Заместителĕ пулма уйăрса лартасси ҫинчен кăларнă Указа ҫирĕплетесси ҫинчен

Россия Советлă Федеративлă Социализмлă Республикин Верховный Совечĕ ҫапла йышăнать:

РСФСР Верховный Совечĕн Президиумĕ РСФСР Государство План Комиссийĕн Председательне Дмитрий Данилович **Дегтярь** юлташа РСФСР Халăх Комиссарĕсен Совечĕн Председатель Заместителĕ пулма уйăрса лартасси ҫинчен кăларнă Указа ҫирĕплетес.

РСФСР Верховный Совет Президиумĕн Председателĕ А. БАДАЕВ.
РСФСР Верховный Совет Президиумĕн Секретарĕ П. БАХМУРОВ.

Мускав, Кремль.
1941 ҫулти апрелĕн 5-мĕш.

РСФСР Верховный Совечĕн Президиумĕ А. И. Уткин юлташа РСФСР Халăх Комиссарĕсен Совечĕн Председатель Заместителĕ пулма уйăрса лартасси ҫинчен кăларнă Указа ҫирĕплетесси ҫинчен

Россия Советлă Федеративлă Социализмлă Республикин Верховный Совечĕ ҫапла йышăнать:

РСФСР Верховный Совечĕн Президиумĕ Андрей Иванович **Уткин** юлташа РСФСР Халăх Комиссарĕсен Совечĕн Председатель Заместителĕ пулма уйăрса лартасси ҫинчен кăларнă Указа ҫирĕплетес.

РСФСР Верховный Совет Президиумĕн Председателĕ А. БАДАЕВ.
РСФСР Верховный Совет Президиумĕн Секретарĕ П. БАХМУРОВ.

Мускав, Кремль.
1941 ҫулти апрелĕн 5-мĕш.

РСФСР Халăх Комиссарĕсем пулма уйăрса лартасси ҫинчен РСФСР Верховный Совечĕн Президиумĕ кăларнă Указсене ҫирĕплетесси ҫинчен

Россия Советлă Федеративлă Социализмлă Республикин Верховный Совечĕ ҫапла йышăнать:

РСФСР Верховный Совечĕн Президиумĕ ҫак юлташсене РСФСР Халăх Комиссарĕсем пулма уйăрса лартасси ҫинчен кăларнă Указсене ҫирĕплетес:

РСФСР Коммуналлă хуҫалăх Халăх Комиссарĕ пулма—Валентин Иванович **Макарова**;

РСФСР Ҫăмăл промышленность Халăх Комиссарĕ пулма — Алексей Георгиевич **Зенова**;

РСФСР Строительство материалĕсен промышленноçĕн Халăх Комиссарĕ пулма—Иван Петрович **Гвоздарева**;

РСФСР Автомобиль транспорчĕн Халăх Комиссарĕ пулма—Александр Николаевич **Куршева**;

РСФСР Государство Контролĕн Халăх Комиссарĕ пулма—РСФСР Халăх Комиссарĕсен Совечĕн Председатель Заместительне Александр Алексеевич **Пекшева**;

РСФСР Финанс Халăх Комиссарĕ пулма—Алексей Андреевич **Посконова**.

РСФСР Верховный Совет Президиумĕн Председателĕ А. БАДАЕВ.
РСФСР Верховный Совет Президиумĕн Секретарĕ П. БАХМУРОВ.

Мускав, Кремль.
1941 ҫулти апрелĕн 5-мĕш.

* * *

Вĕренӳ ҫулне вĕҫлесси

Шкулсем вĕренӳ ҫулĕн виҫĕ чĕрĕкне вĕҫлерĕҫ. Ҫакă виҫĕ чĕрĕк хушшинче вĕренӳ ĕҫĕ йĕркеллĕ пынă шкулсенче пур предметсемпе те программăра кăтартнă материалсене вĕренсе пĕтернĕ. Ачасемшĕн те, учительсемшĕн те, ачасен ашшĕ-амăшĕсемшĕн те уйрăмах хĕрӳ, ответлă вăхăт пуҫланать. Тăваттăмĕш чĕрĕк вĕренӳ ҫулĕн виҫĕ чĕрĕкĕнче мĕн вĕреннине ҫирĕплетекен вăхăт пулса тăрать.

Опытлă учительсем нихăҫан та тăваттăмĕш чĕрĕк ҫине анчах шанса тăмаççĕ. Вĕсем вĕренекенсене ҫĕнĕ материал парса пынă май, мĕн вĕреннине яланах ҫыхăнтарсах, астутарсах пыраççĕ. Ҫапла тунипе вĕсем вĕрентекен ачасем хушшинче кая юлса пыракан ачасем пулмаççĕ, пурте вĕренӳре ĕлкĕрсе пыраççĕ. Ҫавăн пек учительсем вĕренсе иртнĕ материала час-часах ҫĕнетсе пырсан тин мĕн вĕренни ачасен пуҫĕсене ҫирĕп кĕрсе ларнине питĕ лайăх чухлаççĕ. Хастарлă учительсем вĕренӳ ҫулне пысăк ҫитĕнӳсемпе вĕҫлессишĕн хăйсем те ырми-канми ĕҫлеççĕ, ҫав вăхăтрах хăйсене пулăшмалли ачасен ашшĕ-амăшĕсене те чĕнеççĕ, ĕҫе явăçтараççĕ.

Ҫемьепе шкул тачă ҫыхăнса ĕҫлесен кăна пархатарлă ĕҫ пулма пултарать. «Ачасене учительсен аллине панă — вĕрентчĕр, ман ĕҫ ҫук», текен ашшĕ-амăшсем пысăк йăнăш тăваççĕ. Ҫавăн пекех: «Кун иртĕр те ҫĕр иртĕр, ҫулталăк вĕҫленнĕ пултăр, мана урăх нимĕн те кирлĕ мар, е килес ҫул эпĕ те ку шкулта пулатăп, те тепĕр шкулта», текен учитель те — начар учитель.

Хăйĕн ĕҫне юратакан, ачасене тăрăшса вĕрентекен учитель ачасем пурте класран класа куçнăшăн е вĕренсе тухнăшăн савăнса тăмалла, вăл ҫавăн пек савăнать те.

Вĕренӳ ҫулне пысăк ҫитĕнӳсемпе вĕҫлессишĕн социализмлă ăмăртăва анлăн сарса ямалла. Шкулпа шкул, ашшĕ-амăшсем, учительсем, ачасем, класпа класс пĕр-пĕринпе ăмăртса ĕҫлеме тытăнмалла. Ăмăрту хут ҫинче кăна пулмалла мар, ĕҫре уççăнах курăнмалла.

Вĕренӳ пахалăхĕшĕн, ачасене коммунизмла воспитани парассишĕн комсомол тата пионер организацийĕсем те ҫине тăрсах ĕҫлемелле.

Ҫуркуннехи кану вăхăтĕнче пур ялсенче те ачасен ашшĕ-амăшĕсен пухăвĕсене туса ирттермелле. Пирĕн шутпа, амăшĕсене уйрăм пухса калаҫу туса ирттерсен те пысăк усă пулмалла. Амăшĕ ачасемшĕн чи ҫывăх чун, чи ҫывăх учитель. Амăшсем ачисене вĕренни кирлине, усăллине яланах астутарсах тăрсан, вăйĕ ҫитнĕ таран ачисене вĕренме, хатĕрленме пулăшсан, вĕренме услови туса парсан—ачасем хушшинче начар вĕренекенсем, кая юлса пыракансем пулас ҫук.

Тăрăмри туллимар вăтам шкул (Елчĕк районĕ) ачасен ашшĕ-амăшĕсем (уйрăмăнах амăшĕсем) хушшинче ĕҫлессине аванах йĕркелерĕ. Иртнĕ мартăн 7—8-мĕш кунĕсенче шкул виҫĕ ялта шкулта вĕренекенсен амăшĕсен пухăвĕсене ирттерчĕ. Ҫав пухусене пурĕ 265 хĕрарăм пынă: 184 амăшĕ, 35 инкĕшĕ тата 46 аппăшĕ. Вĕсем ĕнтĕ ачасене вĕренӳре пулăшмашкăн мĕн тумаллине пĕлсе тăраççĕ.

Вĕренӳ ҫулне лайăх, ăнăҫлă вĕҫлес шухăшпа ачасен пĕрлешӳллĕ пухăвĕсене ирттермелле. Стена хаҫачĕсене йĕркеллĕ, вăхăтра кăларса пырса, вĕсен урлă вĕренӳ ҫулне лайăх вĕҫлеме хатĕрленсе пыма пулăшмалла.

Лайăх вĕренекен ачасене начартарах вĕренекен юлташĕсене пулăшма чĕнмелле, хавхалантармалла.

Классенче пур предметсемпе те наглядлăй пособисем пулмалла, вĕсемпе анлăн усă курмалла. Ҫулталăк хушшинче мĕн вĕреннисене астутарса тăмалла. Хăй вăхăтĕнче тарăнах ăнланайман темăсем ҫинче тĕплĕнрех чарăнса тăни, лайăх вĕренекен ачасем вăхăтпа мĕнле усă курни ҫинчен стена хаҫачĕ урлă ҫутатса пани, учительсем повторени вăхăтĕнче уйрăмах лайăх хатĕрленсе пыни, класс руководителĕсем уроксем пуҫланиччен те, уроксем хушшинче те хăйсен класĕсенче пулса пулăшу пани ҫак ответлă тапхăрта питех те кирлĕ.

ИПАТИЙ МАРКОВ.
РСФСР шкулĕн тава тивĕҫлĕ учителĕ.

ҪУРАКИ УМĔН

Ҫуракине кĕске срокра, пысăк пахалăхпа ирттерме пулаççĕ

Канаш районĕнчи Доронин ячĕпе тăракан колхозра ĕҫ кунĕ паян та, яланхи пекех, ир пуҫланчĕ. Колхозниксем хăйсене хушнă ĕҫе пурнăҫа кĕртме ҫутăличченех тухрĕҫ. Кашни бригадăран виҫĕ-тăватă колхозник, пĕтĕмпе 30 ҫынна яхăн, вăрман хатĕрлевĕнче ĕҫлеме тухса карĕҫ.

Колхоз вăрман хатĕрлевĕн пĕрремĕш кварталти планне срокченех тултарнă. Ҫапах та колхозниксем плана тултарнипе лăпланмаççĕ, вĕсем ҫул пăсăличченех вăрманта ĕҫлеме шут тытнă. В. Кириллов юлташ ертсе пыракан ҫулйĕр бригади Вăрăм шывĕ урлă кĕпер хывнă ҫĕрте ĕҫлет. Часах акă кĕпере туса ҫитереççĕ. Вăл кĕпер колхозшăн пысăк вырăн йышăнса тăрать.

Колхозниксем ҫуракине хатĕрленес тĕлĕшпе хĕрӳллĕ ĕҫлеççĕ. Ҫуракине 6 кун хушшинче вĕҫлеме палăртнă. Мĕн кирлисене халех тăваççĕ. Вăрлăхсем ҫителĕклĕ хатĕрленĕ, вăрлăхсене протравить тума материалсем пур. Ялхуҫалăх машинисене, сӳсмен таврашĕсене юсаса пĕтернĕ. Колхозра уйрăмăнах вырăнти удобренисем ытларах хатĕрлессишĕн тăрăшаççĕ. Торф планран ирттерсе темиҫе ҫĕр лав кăларнă. Кĕл, кайăк-кĕшĕк тислĕкĕ хатĕрлес плана та тултарнă. Кашни бригада хăйĕн участокĕнчи ҫĕре ытларах ҫемҫетме тăрăшать. Вăл тĕлĕшпе И. Кудрявцев юлташ бригади малта пырать. Колхоз ҫуракине хатĕр. Анчах пур тĕлĕшпе те мар-ха. — Удобренисем кӳрсе килеймерĕмĕр, — пĕлтерет колхоз правлени председателĕ Филиппов юлташ.— Канаша темиҫе хут та ҫитнĕ, тем тумалла ĕнтĕ, ҫук та ҫук теççĕ.

Колхозсем валли удобренисем тупса парас ыйту хальхи вăхăтра ҫивĕч тăрать. Районри нумай колхозсем ку тарана ҫитсе те кирлĕ чухлĕ удобренисем илеймен. Часах акă ҫул пăсăлать. Ун чухне вара вĕсене турттарма йывăр пулать. ВКП(б) райкомĕпе райсовет исполкомĕн вăл ыйтупа хальтерех интересленес пулать.

Ĕҫ кунĕ вĕҫленнĕ хыççăн та колхозниксем ахаль лармаççĕ. Вĕсем агротехникăна, партин XVIII конференцийĕ йышăннă решенисене, СССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Центральный Комитечĕ ялхуҫалăх культурисен тухăҫлăхне тата выльăх-чĕрлĕх продуктивноҫне ӳстернĕшĕн колхозниксене ĕҫшĕн хушса тӳлесси ҫинчен йышăннă постановленине вĕренеççĕ. Ҫак ĕҫе ялти коммунистсем, агитаторсем, учительсем организацилесе пыраççĕ. Ку вăл колхозниксен активлăхне ҫĕклет. Бригадăсем хăйсен умне конкретлă задачăсем лартнă. Халĕ вĕсене пурнăҫа кĕртессишĕн кĕрешеççĕ.

Канаш. (Хамăр корр.).

Хатĕрленсе ҫитнине тĕрĕслеççĕ

СĔНТĔР. Ҫак кунсенче районри колхозсенчи стена хаҫат редакторĕсемпе рабселькорсен канашлăвĕ пулса иртрĕ. Канашлура XVIII партконференци итогĕсем тата ҫуракине хатĕрленес тĕлĕшпе колхозсенчи стена хаҫачĕсем умĕнче тăракан задачăсем ҫинчен ВКП(б) райкомĕн секретарĕ Н. Петухов юлташ доклад туса пачĕ. Докладчик районра ҫуракине хатĕрленес ĕҫ япăх пынине палăртрĕ.

Канашлу колхозсем ҫуракине мĕнле хатĕрленсе ҫитнине тĕрĕслеме рейд туса ирттерме йышăнчĕ.

Халĕ рейд пуҫланнă ĕнтĕ. Иртнĕ кунсенче Шатракасси ялсоветĕнчи комсомолецсемпе стена хаҫат редакторĕсем тата рабселькорсем рейд туса ирттерчĕҫ.

Рейд ялсоветри «Наука» тата «Идея» колхозсем ҫуракине тивĕҫлипе хатĕрленсе ҫитменнине палăртрĕ. «Идея» колхоз ҫуракине япăх хатĕрленнĕ. Ялхуҫалăх машинисем юр айĕнчех лараççĕ. Сеялкăна юсаман, кӳлмелли таврашсем те ҫителĕксĕр. Ĕнерчĕксем ҫук, вăрлăхсене кондицине лартман, вăрлăхсене уя турттарма михĕсем те ҫук. Ку колхоз вырăнти удобренисем хатĕрлес тĕлĕшпе те начар ĕҫлет. Планпа пăхнă тăрăх 987 тонна тислĕк кăлармалла пулнă пулсан, 120 тонна ҫеҫ кăларнă, кĕл те сахал пухнă.

С. Налимов.

Васкани ҫук

ШĂХАСАН. Ҫуркунне ҫитрĕ. Анчах та Ямашри «Ударник» колхозра ҫуракине хатĕрленес ĕҫ вăраххăн пулса пырать. Паянхи куна ҫитсе те вырăнти тата минераллă удобренисем ҫителĕклĕ таран хатĕрлемен. Колхозăн планпа уя 4000 лав тислĕк кăлармалла пулнă пулсан, ку таринччен мĕнпурĕ те 2500 лав ҫеҫ кăларнă. Кайăк-кĕшĕк тислĕкĕ 25 центнер пухса хатĕрлес вырăнне 18 центнер ҫеҫ пухнă. Ҫавăн пекех уя торф кăларас, тĕрлĕ минераллă удобренисене кӳрсе килес тĕлĕшпе те плана тултарайман.

Колхозра ĕҫ лашисем 96 шутланаççĕ. Вĕсем валли транспорт инвентарĕсем ҫителĕксĕр. Хăмăтсем юсавлă мар. Вăрлăхсене яровизацилеме ҫуртсем хатĕрлеме вăхăт ĕнтĕ. Ăна тума тытăнман.

В. ЯКОВЛЕВ.

Аван пуҫару

ЕТĔРНЕ. Комсомолăн райсовет исполкомĕ ҫумĕнчи пуҫламĕш организацинчи комсомолецсем черетлĕ политинформацине пухăннă. Вĕсем «Комсомольская правда» хаҫатри статьясене коллективлăн вуласа, аван ĕҫлекен организацисен ĕҫĕсемпе паллашса, вăл опытсене хăйсен организацин ĕҫĕнче сарма тăрăшаççĕ.

Апрелĕн 2-мĕшĕнче пулнă вулавра, мартăн 30-мĕшĕнче тухнă «Комсомольская правда» хаҫатри «Почин харьховских комсомольцев» ятлă статьяна вуласа тухнă хыççăн, Иванов комсомолец райсовет исполкомĕн килкартинче, складсенче, гаражра усăсăр выртакан тимĕр-тăмăра пуҫтарса, Союзутиле леçсе пама сĕнӳ пачĕ.

Ку сĕнĕве комсомолецсем ырларĕҫ. Ҫав кунах, заняти пĕтнĕ хыççăн, комсомолецсем райсовет килкартинче усăсăр выртакан тимĕр-тăмăра 300 килограмм пухса Союзутиле леçсе пачĕҫ.

Районри предприятисенче, организацисемпе учреждениссенче, колхозсенче усăсăр выртакан тимĕр, чугун таврашĕсем нумай. Акă кирпĕч завочĕн территоринче 3 тонна ытла, МТС мастерскойĕ тавра 5—6 тонна ытла тимĕр-тăмăр выртать. Анчах ку организацисем ҫак промышленноҫа питĕ кирлĕ те хаклă металсене ахалех тустахтарса сая яраççĕ.

Спирт, ҫу тата варени завочĕсен килкартинче те усăсăр выртакан металл темиҫешер тонна пухма пулать.

Райсовет исполкомĕ ҫумĕнчи организацинчи комсомолецсен аван пуҫарăвне районри пур организацисене те сарса, промышленноҫа валли пиншер килограмм металл парас ĕҫе пуҫарса ямалла.

П. СИЛИВЕСТРОВ.

Пылпа ăваса мĕнле майпа ытларах илме пулать

Хурт-хăмăр ĕҫĕ ялхуҫалăхĕнче пит пысăк усă паракан отрасль пулса тăрать. Пĕр енчен, вăл ялхуҫалăх культурисен—клеверăн, люцернăн, хуратулăн, хĕвелҫаврăнăшĕн тата ытти культурăсен тухăҫлăхĕсене ӳстерет. Тепĕр енчен, эпир пылпа ăвăс пуҫтарса илетпĕр.

Пыл хурчĕсенчен пыл тата ăвăс нумайтарах илес тесен, зоологиллĕ мероприятисен комплексĕсене пурнăҫа кĕртсе пымалла. Ҫапла, амасене икĕ ҫултан ваттисене тытма кирлĕ мар, вĕсене чи пысăк тухăҫлă хурт ҫемьисенчен ҫеҫ кăлармалла, вĕллесенче хуртсене пурăнма пысăк пахалăхлă пыл ытлашшипех ҫителĕклĕ пулмалла, хурт ҫемьине икĕ стеналлă, рамăллă ăшă вĕллесенче усрамалла, йăва умĕпе аякĕсене ăшăна лайăх тытакан тăвас пулать. Юлашкинчен, хурт-хăмăрсене ĕрчетес йĕркесене ҫирĕп пурнăҫласа пыни кирлĕ.

Пыл хурчĕсене ĕрчетес ĕҫре малта пыракансем, зоологиллĕ мероприятисен комплексĕпе тĕрĕс усă курса, хурт-хăмăр ҫемьисене ӳстерес, ҫавăн пекех пылпа ăвăс пуҫтарса илес тĕлĕшпе паха результатсем кăтартаççĕ. Акă, Армян СС Республикинчи выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес тĕлĕшпе ĕҫлекен опытлă станцин старший научнăй сотрудникĕ Котогян юлташ пыл хурчĕсен ҫемьисене хăвăрт ĕрчетмелли тата рекордлă хисеппе пыл тата ăвăс илмелли май туса хатĕрленĕ.

Котогянăн методне пурнăҫланă чух утарсенче ҫаксене туса ирттереççĕ: йăвари рамăсем хушшинчи пушă вырăна пĕчĕклетеççĕ; юри тунă обогревательсемпе вĕллене йăва ăшĕнче ăшăтаççĕ, тĕп ҫемьесене уйăрнă чух ама-помощницăсемпе усă кураççĕ; пыл чи нумай пуҫтарнă вăхăтпа мĕн май килнĕ таран усă курас тесе икĕ-виҫĕ ҫемьене пĕр вĕллене пĕрлештереççĕ.

Хĕл кунĕсем хыççăн хуртсене утара кăларсан, опыт тума палăртса хунă пур хурт-хăмăр ҫемьисенче те, рамăсем хушшинчи пушă вырăна 8,5 миллиметр таран пĕчĕклетеççĕ, йăвана пакляран е кивĕ ваттăран тунă минтерсемпе ăшăтаççĕ. Рамăсем хушшине пĕчĕклетсен ҫăварсене ăшăтма хуртсем сахалтарах кирлĕ пулаççĕ, ҫапла вара, ытлашши хуртсем урăх рамăсем ҫине куҫаççĕ. Ҫакă вăл амана нумайтарах ҫăмарта тума май парать.

Рамăсем хушшине пĕчĕклетнĕ вăхăтрах, вĕллен йăвине икĕ енĕпе ирĕклĕн кĕрсе ларакан хăмасем хыҫне икĕ обогреватель лартаççĕ, вĕсене улăмран касса тунă минтерсем ăшне вырнаҫтараççĕ, улăм касăкĕсем обогревательсене тачă хупласа тăмалла.

Обогревательсем ăшне вĕри шыв тултараççĕ, ҫуркунне пуҫламĕшĕнче ăна талăкра виҫĕ-тăватă хут, ăшă ҫанталăк пуҫлансан пĕр-икĕ хут улăштараççĕ. Пĕр тикĕс ăшă тăрать пулсан (июнĕн малтанхи ҫурпайĕ) обогревательсене вĕллесенчен кăлараççĕ. Пушă юлнă вырăна искусственнăй карасран тунă рамкăсем лартмалла, анчах ăна пĕр вăхăтрах тултармалла мар.

Вĕри шыв ерипен сивĕнсе пырса вĕллере ытларах ăшă тытма май парать, ҫавăнпа та шыва вăхăтра улăштарса тăрасси ҫине питĕ тимлĕн ҫаврăнса пăхмалла.

Обогревательсене хура е ҫутă тимĕр листисенчен, тӳр кĕтеслĕ бачок майлă тăваççĕ. Вĕсен пысăкăшĕ ҫакăн пек: 25 × 380 × 230 мм.

Обогревательсен икĕ шăтăк пулать: пĕри ҫӳл енче, ун витĕр вĕри шыв тултараççĕ, тепри—аялта, ăна пыл хурчĕсем тухса ҫӳрекен шăтăк, е вĕллен аякки витĕр кăларнă резина трубкăпа пĕрлештереççĕ, ҫакăнтан вара, кирлĕ чух, сивĕннĕ шыва юхтарса кăлараççĕ. Ҫӳлти шăтăка пробкăпа питĕреççĕ, аялтине Мор хĕскĕчĕпе хĕстереççĕ.

Мĕншĕн-ха Котогян мечĕ лайăх результатсем панă?

Чи малтан акă мĕншĕн: рамăсем хушшинчи пушă вырăна пĕчĕклетни тата йăвана ăшăтни ама валли вăйлăн ҫăмарта тума услови хатĕрлет, ҫакă, паллах, хурт ҫемьисен йышне хăвăрт вăйлатма, нумайлатма пулăшать.

Котогян юлташ, хурт ҫемьисене запас маткăсем ҫине уйăрса тата пичетлесе лартнă е ҫамрăк амасем тăрăх отводкăсем туса утарта хурт-хăмăр йышне ӳстерес тĕлĕшпе калама ҫук чаплă ҫитĕнӳсем тунă.

«Мĕнпур хăтăлу вăйлă ҫемьесенче», текен принципа асра тытса, Котогян юлташ пыл чи нумай илнĕ вăхăтра иквиҫĕ хурт ҫемьине пĕр вĕллене пĕрлештернипе ҫавтери вăйлă ҫемьесем организацилеме пултарнă, ҫак ҫемьесем вара ҫут-ҫанталăк условийĕсем начар чухне те, сахал мар пыл пуҫтараççĕ.

Астăвас пулать, опытлă хурт ҫемьисене йăвана рамăсем нумай лартнă вĕллесене вырнаҫтарас пулать, вĕллесенче пыл, утарсенче искусственнăй карассен запасĕсем ытлашшипех пулмалла,—ҫаксем пулсассăн ҫеҫ Котогян юлташăн методĕнчен лайăх результатсем илме пулать.

Котогян юлташ методне пирĕн республикăри хурт-хăмăр ăстаҫисен пурин те вĕренсе ҫитмелле, унпа ĕҫре анлăн усă курмалла.

П. ЗАПОЛЬСКИЙ.

Кирпĕч завочĕ ĕҫе тытăнма хатĕр мар

Шупашкар хула Совечĕн кирпĕч завочĕн кăҫал 480 пин кирпĕч, 120 пин черепица тата тăмран тĕрлĕ савăт-сапа 30 пин туса кăлармалла.

Ҫак продукцине туса кăларнă ҫĕрте 30 рабочи ĕҫлемелле. Паянхи куна заводра дирекци аппарачĕпе пĕрле пурĕ те 16 ҫын кăна. Завода кирлĕ рабочисем тупас тĕлĕшпе нимĕнех те туман-ха. Завод директорĕ Егоров юлташ Шупашкар хула Совечĕн исполкомĕ рабочисем тупса парасса кĕтсе ларать.

Ҫитес кунсенче заводра хĕрӳллĕ ĕҫ пуҫланса каймалла. Анчах завод ĕҫе тытăнма хатĕр мар. Кирпĕч, черепица тата савăт-сапа хĕртмелли кăмакасем ҫĕмĕрĕлсе пĕтнĕ. Вĕсене юсама 40 пин тенкĕ укҫа кирлĕ. Хула Совечĕн исполкомĕ 3000 тенкĕ укҫа панă. Вăл тăм ҫăракан машинăна юсама та ҫитмест.

Заводăн сезон вăхăтĕнче ҫунтарма 1408 кубометр вутă хатĕрлемелле пулнă. Гортоп ăна 500 кубометр вутă панă пулнă. Вĕсенчен 370 кубометрне турттарнă, ытти Атăл леш енчех тăрса юлнă.

Майăн 15-мĕшĕнчен пуҫласа заводри мĕнпур цехсен ĕҫе тытăнмалла. Анчах, малашне те ĕҫсем хальхи пекех пулса пырсан, завод июнь уйăхĕнче те ĕҫлеме пуҫлаймасть. Тӳрех калас пулать: завод хăйĕн ĕҫне пуҫăнма нихăш енчен те хатĕр мар.

Завод пĕлтĕр те производствăллă плана тултарайман. Кăҫал ун пек ан пултăр тесен, заводăн производство ĕҫне пур енчен те тĕплĕн хатĕрленсе ҫитмелле.

М. ДАНИЛОВ.

Ҫĕрлехи сменăра

Сехет тата минута йĕппisем 12 ҫине ҫитсе пыраççĕ. Кăшт тăрсан звонок янтраса карĕ. Ҫынсем харпăрхăй вырăнĕсене йышăнчĕҫ. Станоксем хушшинче ҫăмăллăн ҫаврăнкалакан, хурахĕрлĕ кĕпе тăхăннă ҫын ҫӳрет. Ку — Шупашкарти тир-сăран комбиначĕн смена мастерĕ Дмитриев юлташ. Звонок сасси лăпланма та ĕлкĕрейменччĕ — машинăсен урапиcем ҫаврăнма пуҫларĕҫ, станоксем ĕҫе кӳлĕнчĕҫ.

Акă, техноруk Сергеев килсе ҫитрĕ. Вăл атă-пушмак цехĕ ҫĕрле мĕнле ĕҫленине тĕрĕслесе пăхма шут тытнă. Ĕҫлеме пуҫланăранпа ҫичĕ минута иртрĕ. Ҫак вăхăтра хĕрлĕ кофтăллă работница винтлă машинăна чарса тăрататать. Ун патне смена мастерĕ Дмитриев чупса пычĕ.

— Мĕн пулчĕ, Яглеева? — ыйтрĕ вăл.

Машинăн пĕр пайĕ ҫĕмĕрĕлни палăрчĕ. 13 минута иртсен винтлă машинăна юсаса ĕҫе ячĕҫ. Икĕ минута ĕҫлерĕ те, каллех чарăнса ларчĕ. Ку хутра пралук ҫиййĕннĕ мĕн, пĕр минута иртсен машина каллех ĕҫлеме тытăнчĕ. Анчах 12 сехет те 29 минутăра вăл татах чарăнчĕ. Халĕ ĕнтĕ машина «юнтарни» мар, ертсе пырас ĕҫри ҫитменлĕхсем палăрма пуҫларĕҫ: машина валли хатĕрлесе хунă ботинкăсем ҫук.

Яглеева юлташ 1 сехет те 8 минутăччен ĕççĕр тăчĕ. Вăл ҫĕлекен машина ҫинче ĕҫлеме пултарать, анчах ăна ăшăтса хатĕрлемени курăнчĕ. Машинăна ăшăтма пĕр сехете яхăн вăхăт кирлĕ. Юлашкинчен вăл ăшăнса ҫитрĕ, Яглеева юлташ атăсем ҫĕлеме пуҫларĕ. 21 минута ĕҫленĕ хыççăн каллех чарăнмалла пулчĕ...

Мĕн смена пĕтиччченех ҫакăн пек.

Атă-пушмак кĕллисене ҫапакан Пахмустова юлташăн та хăйĕн машинине час-часах чара-чара ĕҫлеме тивре.

Тĕлĕнмелле япаласем пулса иртеççĕ ҫĕрлехи сменăра. Стахановка Пахмустова юлташăн лайтинг машина ĕҫлесе кăларнă атă-пушмаксене урăх ҫĕре тĕртсе хывассишĕнех, ҫурмафабрикат илсе пырассишĕнех станока чарма тивет. Ҫак ĕҫсене подсобнăй рабочин тумалла ĕнтĕ. Анчах ҫĕрлехи сменăра вăл ҫук. Ку ҫеҫ те мар. Лайтинг машина (атă-пушмак кĕллисене ҫапакан машина) ҫинче ҫĕрлехи сменăра накладчик та ҫук, кăнтăрлахи сменăра вăл пур. Ҫакна пула Пахмустова юлташ форма ҫине пăтасем хурассине хăй туса пырать, ăна тунă ҫĕре вăхăт, кĕлĕпе ҫапнипе танлаштарсан, икĕ хут ытларах каять.

Фрезернăй станок смена пĕтиччченех пĕр чарăнмасăр кĕрлесе ларчĕ. Ун ҫинче комсомолец Вася Прохоров юлташ виççĕмĕш кун кăна ĕҫлет-ха. Паллах, ăна сăнаса, пулăшу парса тăни кирлĕ. Анчах та перерыв пуличчен ун патне мастер пырса пăхмарĕ. Перерыв хушшинче техноруk Сергеев юлташ ăна ҫапла асăрхаттарчĕ:

— Фрезере тикĕс мар ĕҫлеттеретĕн, — терĕ.

Прохоров юлташа фрезеровка тунă чухне ботинкăна мĕнле тытмаллине каласа пачĕҫ. Перерыв хыççăн фрезеровщик лайăхрах ĕҫлеме тапратрĕ.

Атăсене туртса вырнаҫтаракан Кузьмин тата Калентьев юлташсем тăрăшса ĕҫленине палăртмалла. Вĕсем смена пĕтиччен хăйсен верстакĕсем патĕнчен ниҫта та пăрăнса ҫӳремерĕҫ. Анчах вĕсем пăтасем начар пулни ҫине пит тарăхрĕҫ.

— Ал вĕççĕн ĕҫленĕ чух 7-мĕш номерлĕ пăта кирлĕ, пире 13-мĕш номерлине параççĕ, — каласа кăтартаççĕ вĕсем.

Ку— пĕчĕк япала пек туйăнать. Анчах ҫак «пĕчĕк япала» рабочин ĕҫ тухăҫлăхне ҫурри чакарать.

Ҫĕркаҫа 4 хутчен электричество сӳне-сӳне ларчĕ. Ҫакна пула кашни рабочиех ĕҫ вăхăтне 15-шер минута ҫухатрĕҫ.

Сменăн пĕтĕм ĕҫне илес пулсан, вăл кăмăла савăнтарать. Кунта ĕҫе юратакан, уншăн ҫунакан ҫынсем ĕҫлеççĕ. Ҫĕрлехи сменăри ҫынсем — чăн-чăн хастарлă ҫынсем.

* * *

Цехра эпир ҫурҫĕртен пуҫласа 8 сехет те 30 минутăччен пултăмăр. Ҫĕрлехи смена пирки ҫакăн пек выводсем тумалла.

Тир-сăран комбиначĕн атă-пушмак ҫĕлекен цехĕн ҫĕрлехи смени цех начальникĕ Рыбаков юлташшăн тата комбинат дирекцишĕн иккĕмĕш вырăнта тăракан ĕҫ шутланать.

Рыбаков юлташ та, дирекци те пуринчен ытларах кăнтăрлахи сменăшăн тăрăшаççĕ, ҫав вăхăтрах ҫĕрлехи сменăна манаççĕ. Кăнтăрлахи сменăра буфет пур, массăллă-ăилантаруллă ĕҫсене туса пыма ҫынсем уйăрнă. Ҫĕрлехи сменăра ҫаксем пĕри те ҫук. Сменăра пĕртен-пĕр комсомолец ĕҫлет.

Канмалли вăхăтпа—перерывпа рабочисем йĕркеллĕ усă кураймаççĕ. Вĕсем апат ҫикелеççĕ те ĕҫ вырăнĕ патне пырса тăраççĕ. Мĕншĕн-ха ҫĕрлехи сменăри рабочисем валли чей вĕретсе парас мар. Техничка пур, ăна самовар лартма йывăр мар. Пĕтĕм чăрмав кунта — администрацин чунсăрлăхĕнче.

Кăнтăрлахи смена хăй хыççăн станоксем умĕнчи ҫӳп-ҫапа пуҫтармасăрах хăварать. Цех начальникĕ, кăнтăрла ĕҫлекенсем, смена мастерĕ валли ниепле кăтартусем те хăвармасть. Унăн чылай ĕҫе чуххăм тума лекет, мĕн тумаллине чухласа илес тĕлĕшпе нумай вăхăт сая каять.

Ҫĕрлехи сменăн подсобнăй рабочисем ҫук. Ҫакна пула квалификациллĕ рабочисен кирлĕ материалсене хăйсен ҫĕклесе пыма лекет. Ҫĕрлехи сменăра рабочисем те ҫитмеççĕ. Техноруk Сергеев юлташ каланă тăрăх татах 5 ҫын кирлĕ. Пирĕн шутпа ытларах та кирлĕ. Сменăра, ĕҫ вăйĕ ҫителĕксĕррине пула, машина ĕҫĕпе ал ĕҫĕ хушшинче пит пысăк ҫыхăнманлăх пулса пырать. Ҫĕрле машинăсен пиллĕк пайĕнчен пĕр пайĕ ҫеҫ ĕҫлет, ĕҫлекен машинăсем те ĕççĕр нумай тăраççĕ, мĕншĕн тесен, ал вĕççĕн ĕҫлекенсем плана ирттерсе тултараççĕ пулин те машинăсемпе тан ĕлкĕрсе пыраймаççĕ. Ҫаксене пула чарăнса тăраççĕ те ĕнтĕ машинăсемпе квалификациллĕ рабочисем. Акă Яглеева юлташ хăйĕн икĕ машини ҫинче мĕнпурĕ те 4 сехет те 58 минута ҫеҫ ĕҫлерĕ, ытти вăхăта ахаль тăрса ирттерме лекрĕ. Нормăна вăл ҫапах та тултарчĕ. Анчах простой пулнине ниҫта та ҫырса палăртмарĕҫ.

Ҫиелтен пăхма ĕҫсем ăнăҫлă пулса пыраççĕ пек. Анчах ку ҫиелти ăнăҫлăхсем хыҫĕнче пысăк йĕркесĕрлĕхсем пытанса тăраççĕ.

Ҫĕрлехи сменăн кунсерен ҫĕршер мăшăр атă-пушмак кăларса тăмалла. Анчах вăл пĕр мăшăр та туса кăлараймасть, ҫав вăхăтрах рабочисем хăйсен планĕсене ирттерсе тултараççĕ.

Мĕншĕн-ха пĕр мăшăр атă-пушмак та туса кăлараймаççĕ?

Мĕншĕн тесен, ҫурмафабриката вĕҫне ҫитиех туса ҫитерекен ҫынсем ҫук. Мĕн кирлине йăлтах тунă пек, анчах уйрăм машинăсем ĕҫлеменнипе пĕр мăшăр атă-пушмак та йăлтах пулса ҫитеймест.

Дирекци ҫĕрлехи сменăн ĕҫне тĕпренех урăхлатса ҫĕнетме тивĕҫ. Ун валли ĕҫ вăйĕ ҫителĕклĕ памалла, плана кунсерен тултарса пыма пур условисене те туса хумалла.

Комбинатри пуҫламĕш парторганизацин тата профсоюз организацин ҫĕрлехи сменăри рабочисем хушшинче массăллă ĕҫе халех пуҫарса ямалла, вĕсем валли ĕҫлеме лайăхрах услови туса памалла.

В. СЕМЕНОВ.

ССР Союзӗпе Югослави хушшинче туслӑх тата пӗр-пӗрин çине тапӑнас марри çинчен тунӑ договор пирки ютçӗршывсенчи хаçатсем мӗн çыраççӗ

СТОКГОЛЬМ, апрелӗн 7-мӗш. (ТАСС). Швецири «Нюа даглигт Аллеханда», «Афтонбладет», «Дагенс нюхетер», «Стокгольмс тиндинген», «Социал-демократен», «Свенска дагбладет» хаçатсемпе ытти хаçатсем ССР Союзӗпе Югослави хушшинче туслӑх тата пӗр-пӗрин çине тапӑнас марри çинчен тунӑ договор текстне пӗтӗмӗшпе пичетлесе кӑларнӑ.

Нумай хаçатсем договор çинчен ятарласах статьясем çырса кӑларнӑ, çав статьясенче миршӗн тата вӑрçӑ малалла сарӑлса пынине хирӗç кӗрешес ӗçре çак документ пысӑк вырӑн йышӑнса тӑнине паллӑ тӑваççӗ.

* * *

БЕРЛИН, апрелӗн 7-мӗш. (ТАСС). Германири информаци бюровӗ ССР Союзӗпе Югослави хушшинче туслӑх тата пӗр-пӗрин çине тапӑнас марри çинчен тунӑ договор текстне пӗр кӗскетмесӗр парать.

* * *

РИМ, апрелӗн 7-мӗш. (ТАСС). Стефани агентстви ССР Союзӗпе Югослави хушшинче туслӑх тата пӗр-пӗрин çине тапӑнас марри çинчен тунӑ договорӑн текстне пӗтӗмӗшпех пичетлесе кӑларнӑ.

* * *

ЛОНДОН, апрелӗн 7-мӗш. (ТАСС). Рейтер агентстви ССР Союзӗпе Югослави хушшинче туслӑх тата пӗр-пӗрин çине тапӑнас марри çинчен тунӑ договор текстне, çавӑн пекех «Правда» тата «Известия» хаçатсем договор çинчен çырса кӑларнӑ умстатьясенчен уйрӑм вырӑнсене илсе радио тӑрӑх панӑ.

Çавӑн пекех «Санди таймс» тата «Санди диспетч» хаçатсем те договор туни çинчен калакан пӗлтерӗве пичетлесе кӑларнӑ.

* * *

ТОКИО, апрелӗн 7-мӗш. (ТАСС). «Асахи», «Ници-Ници», «Хоци» хаçатсемпе ытти хаçатсем ССР Союзӗпе Югослави хушшинче туслӑх тата пӗр-пӗрин çине тапӑнас марри çинчен тунӑ договор туни çинчен калакан пӗлтерӗве пичетлесе кӑларнӑ.

* * *

ВИШИ, апрелӗн 7-мӗш. (ТАСС). Офи (Гавас) агентстви ССР Союзӗпе Югослави хушшинче туслӑх тата пӗр-пӗрин çине тапӑнас марри çинчен тунӑ договор текстне хаçатсем валли панӑ. Çакӑнпа пӗр вӑхӑтрах агентство «Правда» хаçатӑн умстатьинчен уйрӑм вырӑнсене илсе парать. «Тан» хаçат ССР Союзӗпе Югослави хушшинче туслӑх тата пӗр-пӗрин çине тапӑнас марри çинчен договор туни çинчен калакан пӗлтерӗве, «Правда» хаçат договор çинчен çырса кӑларнӑ умстатьяри уйрӑм вырӑнсене илсе пичетленӗ.

* * *

НЬЮ-ЙОРК, апрелӗн 7-мӗш. (ТАСС). Юнайтед пресс агентстви çапла пӗлтерет: ССР Союзӗпе Югослави хушшинче туслӑх тата пӗр-пӗрин çине тапӑнас марри çинчен тунӑ договор çинчен калакан пӗлтерӳсене Мексикӑри пур хаçатсем те курӑнмалла вырӑнта пичетлесе кӑларнӑ.

Çавӑн пекех Аргентинӑри пур хаçатсем те договор текстне пӗтӗмӗшпех пичетлесе кӑларнӑ.

НЬЮ-ЙОРК, апрелӗн 7-мӗш. (ТАСС). ССР Союзӗпе Югослави хушшинче туслӑх тата пӗр-пӗрин çине тапӑнас марри çинчен тунӑ договор текстне Ассошиэйтед пресс тата Юнайтед пресс агентствисем пӗтӗмӗшпех панӑ. Америкӑри чи пысӑк хаçатсем договорӑн текстне пӗр кӗскетмесӗр пичетлесе кӑларнӑ.

«Нью-Йорк таймс» хаçат договорӑн пӗтӗм текстне курӑнмалла вырӑнта çакӑн пек пысӑк заголовокпа пичетлесе кӑларнӑ: «Мускав Белградпа туслӑх çинчен договор тунӑ».

«Нью-Йорк геральд трибюн» хаçат договор текстне: «Мускавпа Белград туслӑх çинчен договор тунӑ» текен заголовокпа пичетлесе кӑларнӑ.

«Нью-Йорк геральд трибюн» хаçат договор çинчен умстатья çырса кӑларнӑ. Ассошиэйтед пресс тата Юнайтед пресс агентствисем «Правда» тата «Известия» хаçатсем договор тунӑ пирки çырса кӑларнӑ умстатьясен содержанийӗ çинчен калакан пӗлтерӳсене пичетлесе кӑларнӑ.

* * *

СТАМБУЛ, апрелӗн 7-мӗш. (ТАСС). ССР Союзӗпе Югослави хушшинче туслӑх тата пӗр-пӗрин çине тапӑнас марри çинчен договор туни çинчен калакан пӗлтерӗве Турцири пур хаçатсем те пичетлесе кӑларнӑ. «Ватан» хаçат, сӑмахран, çапла çырать: «Мускавра историллӗ пысӑк та паха документа алӑ пусса çирӗплетнӗ».

ЮГОСЛАВИЯ

(СПРАВКА)

Югославия — Балкан çурмаутравӗ çинчи пысӑк государствӑсенчен пӗри. Вӑл çӗр çинче Италипе тата Германипе чикӗленсе тӑрать.

Югослави территорийӗ — 247.542 тӑваткӑл километр. Çӗршывра 15.700 пин çын пурӑнать. Югославири чи пысӑк йышлӑ национальность—сербсем, иккӗмӗш вырӑнта хорватсем тӑраççӗ, виççӗмӗш вырӑнта — словенсем. Кунсӑр пуçне, Югославире черногорецсем, боснякcем, румынсем, нимӗçсем, венгерсем, албанецсем, македонецсем пурӑнаççӗ. Югослави столицинче — Белград хулинче 265 пин çын пурӑнать.

Югославия — аграрлӑ çӗршыв. Пӗтӗм халӑхӑн 76 процентчӗ — хресченсем.

Югославири король престолне сербсен династийӗ — Кара георгиевичсен династийӗ йышӑнса тӑрать. Юлашки событисем пуçланиччен çӗршыва регент Павел тытса тӑнӑ, мӗншӗн тесен Петр II королӗн çул çитмен пулнӑ. 1941 çулти мартӑн 27-мӗшӗнче король Петр королевство влаçӗ хӑй аллине куçни çинчен пӗлтернӗ, Югославире çӗнӗ правительство туса хунӑ. Çӗнӗ правительство пуçӗнче Душан Симович тӑрать.

Югослави çарӗ — Европӑн кӑнтӑр-хӗвелтухӑç пайӗнчи чи лайӑх çарсенчен пӗри шутланать. Ютçӗршывсенчи хаçатсем пӗлтернӗ тӑрӑх, мобилизаци тӑвас пулсан, çӗршыв 1.800 пин боеца çити кӑларса тӑратма пултарать. Югослави авиацийӗнче пӗрремӗш линири самолетсем 800 самолета яхӑн шутланаççӗ, тинӗс авиацийӗнче — 120 самолет. (ТАСС).

Англи войскисем Аддис-Абебӑна пырса кӗнӗ

ЛОНДОН, апрелӗн 6-мӗш. (ТАСС). Рейтер агентстви Каиртан çакӑн пек официальнӑй пӗлтерӳ парать: Англи войскисен малти отрячӗсем Аддис-Абебӑна пырса кӗнӗ.

* * *

1893 çултан пуçласа Аддис-Абеба—Абиссини столици. 1936 çулта Абиссинине Италия туртса илнӗ хыççӑн Аддис-Абеба — Итали аллинчи Хӗвелтухӑç Африкӑн тӗп хули пулса тӑрать. Итали аллинчи Хӗвелтухӑç Африка составне çаксем кӗреççӗ: Эритрея, Абиссиния тата Итали Сомалийӗ. Хула тинӗс шайӗнчен 2.460 метр çӳлерех вырнаçса тӑрать. Аддис-Абеба—Абиссинири пӗртенпӗр чугунçулӑн — Аддис-Абебӑпа Джибути порчӗ хушшинчи чугунçулӑн вӗçӗнчи пункт пулса тӑрать.

Хула шоссе çулӗсен узловой центрӗ пулса тӑрать. Çав çулсенчен чи пысӑккисем Асмарӑпа Харара каяççӗ.

Аддис-Абебӑра 160 пин çын шутланать. Çак хула Абиссинин шалти суту-илӗвӗпе тулашри суту-илӗвӗн центрӗ пулса тӑрать.

Апрелӗн 6-мӗш. (ТАСС).

Англи правительствин заявленийӗ

ЛОНДОН, апрелӗн 7-мӗш. (ТАСС). Англири информаци министерстви Англи правительствин заявленине парать. Заявленире çапла пӗлтернӗ: Англи правительстви Грецине Англи, Австрали тата Çӗнӗ Зеланди войскисенчен тӑракан çара янӑ. Войскӑсем ярасси çинчен решение, тенӗ Англи правительствин заявленийӗнче, Германи войскисем Болгарине пырса кӗнӗ хыççӑн доминионсен правительствисемпе тӗплӗн канашласа йышӑннӑ. Заявленире тата çапла кӑтартса панӑ: пӗр вӑхӑт хушши Грецире кӗрешнӗ Англи авиацийӗ вӑйлӑ подкреплени илнӗ.

Рейтер агентстви Германин Югославине хирӗç наступлени тумалли планӗсем çинчен

ЛОНДОН, апрелӗн 7-мӗш. (ТАСС). Рейтер агентствин корреспонденчӗ Анкараран пӗлтернӗ тӑрӑх, Анкарапа Белград хушшинчи çыхӑнусем йӑлтах татӑлнӑ. Анчах та Анкарана дипломатиллӗ майсемпе пыракан сведенисем тӑрӑх, Югослави çарӗпе граждӑнла халӑх мораль тӗлӗшӗнчен питех те çирӗп.

Германин виçӗ дивизийӗ çурçӗр енчен Югослави чикки патнелле пыраççӗ, тесе пӗлтереççӗ. Çак дивизисенчен пӗри Венгрире Сегед урлӑ иртсе пырать. (Сегед — тӳрех Белград патне илсе пыракан Тисса юханшывӗ çинче). Пӗр бронетанковӑй дивизи Румынипе Югослави чикки патнелле пырать, вӑл палӑртса хунӑ вырӑнсене çитнӗ, тепӗр дивизийӗ Марибора (Югославире) еннелле пырать, тесе пӗлтереççӗ. Нимӗçсем çавӑн пекех Кюстендилран (Болгарире) Скопле (Кӑнтӑр Югославире) патне çӗмӗрсе тухма тӑрӑшаççӗ. Халӗ илнӗ сведенисем тӑрӑх, Германин 7 дивизийӗ Болгарипе Турци чиккине пухӑнса тӑнӑ, çавӑнтах тата Болгарин 22 дивизийӗ тӑрать. Вардар юханшывӗн айлӑмне тухмалли вырӑнта нимӗçсем Грецине Югослави войскисем хушшине савӑлланса кӗмо тӑрӑшаççӗ пулас. Хӑшпӗр экспертсен шухӑшӗпе, Германин Болгарири войскисем Греципе Югославине хирӗç пӗр вӑхӑтрах наступлени туса пыма çителӗксӗр. Кунта çакна шута илмелле. Турцин Фракире пухӑнса тӑнӑ пысӑк йышлӑ войскисем Германин темиçе дивизине тӑлласа тӑма тивӗçлӗ.

Югослави войскисен Албанири наступленийӗ

ЛОНДОН, апрелӗн 7-мӗш. (ТАСС). Лондонри радио, Анкараран илнӗ пӗлтерӳсем çине кӑтартса парса, çапла пӗлтерет: паян Югослави войскисем Албани чикки урлӑ каçнӑ.

КӖСКЕН

▲ Венгрири «Скрещенные стрелы» ятлӑ партине çывӑх тӑракан группӑн руководительне Иосиф Клима 10 çул хушши тӗрмере хупса усрамалла тунӑ. Иосиф Клима государствӑллӑ переворот тума хатӗрленнӗшӗн тата законсӑр йӗркепе хӗçпӑшалсем тытса усранӑшӑн айӑпланӑ. Унӑн группинче тӑракан 24 çынна 2 çултан пуçласа 3 çула çити тӗрмере хупса усрамалла тунӑ.

▲ Уругвай правительстви Италин икӗ парохочӗпе Данин икӗ пароходне конфискацилenӗ.

▲ Ютçӗршывсенчи хаçатсем пӗлтернӗ тӑрӑх, хальхи вӑхӑтра Гибралтар проливне Англин 5 миноносецӗ сыхласа тӑрать. Çак миноносецсем Англи контролӗ ирӗк паман суднӑсене Гибралтар проливӗ урлӑ каçса кайма чарса тӑраççӗ.

▲ Выçлӑха пула Францин оккупацилемен зонинче ачасем, уйрӑмах 5 çултан иртмен ачасем питӗ нумай вилеççӗ.

▲ Америкӑри çар тата авиаци обозревателӗсем США-ра тунӑ инçете вӗçекен бомбардировщиксен пахалӑхне сӑнаса вӗренме Англи самолечӗсем—Германи çине пырса тапӑнакан самолетсем çине ларса Германи территорийӗ çине вӗçсе пыма шутлаççӗ.

Пысӑк концерт

Апрелӗн 10-мӗшӗнче, каçхине, Чӑвашсен Государство Филармони залӗнче пысӑк концерт пулать. Вӑл концерта симфонически оркестр тата солистсем К. Г. Таврин (тенор) тата А. Я. Порубиновский (бас) хутшӑнаççӗ. Концерт программинче: Бетховен — III-мӗш симфонири скерцо, Мендельсон—«Гебриды» увертюра, Римский-Корсаков—«Снегурочка» оперӑран илнӗ скоморохсен ташшисем, Чайковский — 6-мӗш симфонин 2-мӗш пайӗ; «Русалка» оперӑран (Даргомыжский музыки) мельник арине тата «Руслан и Людмила» оперӑран (Глинка музыки) Руслан арине юрласа параççӗ. Вӑл арисене Порубиновский юрласа парать.

Физкультура комитечӗ çумӗнче совет тунӑ

Физкультурӑпа спорт ӗçӗсен Чӑваш республикинчи комитечӗ çумӗнче совет тунӑ. Вӑл совет 25 çынран тӑрать. Совет составне партипе комсомол работникӗсем, ирӗклӗ спорт обществисен руководителӗсем, спорт мастерӗсем т. ыт. кӗреççӗ.

Совет составне Чӑваш АССР Совнаркомӗ çирӗплетнӗ.

Ирхи пахча-çимӗçсем ӳстереççӗ

КАНАШ. Районри колхозсем ирхи пахча-çимӗçсем лартса тӑвас ӗçе вӑйлатса пыраççӗ. «Мотор», «Хӗрлӗ Çар», «Хӗрлӗ хӗм» колхозсем теплицӑсем турӗç. Çав теплицӑсенче ирхи пахча-çимӗçсем ӳстереççӗ.

Куйбышев тата Тельман ячӗсемпе тӑракан колхозсенче те теплицӑсем тума тытӑннӑ.

И. КУДРЯВЦЕВ.

Шахматистсен матч-турнирӗ

ЛЕНИНГРАД, апрелӗн 5-мӗш. (ТАСС). Матч-турнирӑн пӗрремӗш çур пайӗ пӗтсе килет. Хӗрӳллӗ кӗрешӳ пырать. Курма пыракан çынсем кашни туртах çӗршывri чи вӑйлӑ шахматистсен вӑйлӑ та çивӗч кӗрешӳне кураççӗ.

Тӑххӑрмӗш турта халиччен пӗр поражени те курман Болеславскине Мускаври çамрӑк мастер Смыслов çӗнтернӗ.

Кереспа Лилиенталь хушшинчи вӑйӑ лӑпкӑрах иртнӗ Пӗр вӑхӑтра Лилиенталӗн ӗçсем лайӑхрах пулнӑ. Унтан Керес позицине пӗрпеклетнӗ. Малалла Лилиенталь тӗрӗс мар вылянӑ, çакна пула Керес пӗр пешка выляса илнӗ. Партине выляса пӗтермен-ха, унта Кересӑн положенийӗ лайӑхрах. Çапла пулсан та Лилиенталӗн ничья тума шанчӑк пур.

Бондаревскипе Ботвинник выляман.

Халичченхи пекех Ботвинник малта пырать, вӑл 6 партирен 4,5 очко выляса илнӗ, Керес 8 партирен 4,5 очко илнӗ.

ЛЕНИНГРАД, апрелӗн 6-мӗш. (ТАСС). Иккӗмӗш кругри юлашки тур вӑйлӑ кӗрешӳре иртнӗ. Çак турти виçӗ партине те (Ботвинник — Смыслов, Болеславский — Керес тата Лилиенталь—Бондаревский) выляса пӗтермен.

Ыран халиччен выляса пӗтермен партисене выляса пӗтереççӗ.

10 тур вылянӑ хыççӑн малта çаксем пыраççӗ: Ботвинник 6 партирен 4,5 очко выляса илнӗ, Керес 8 партирен—4,5 очко.

ЛЕНИНГРАД, апрелӗн 7-мӗш. (ТАСС). Паян халиччен выляса пӗтереймен партисене выляса пӗтернӗ.

Ботвинникпе Болеславский пурӗ те темиçе ход кӑна тунӑ. Болеславский хӑйӗн начартарах пулнӑ позицийӗнче йӑнӑш туни вӑйӑна часрах пӗтерме пулӑшнӑ. 49-мӗш ходра Болеславский парӑннӑ.

Кереспа Лилиенталь хушшинче выляса пӗтереймесӗр хӑварнӑ партире Кересӑн ӗçсем кӑшт кӑна лайӑхрах пулнӑ. Пуçламӗшӗнче москвич хӑйӗн фигурисене лайӑх хӳтленӗ, вӑл ниhӑшӗ те çӗнтерейменнипе пӗтес пекех туйӑннӑ. Малалла Лилиенталь темиçе йӑнӑш тунӑ. Противникӑн çак йӑнӑшӗсемпе Керес çийӗнчех усӑ курнӑ. Лилиентальӑн пешка вырӑнне слон парса ямалла пулса тӑнӑ. Тепӗр темиçе ход тусан Лилиенталь парӑннӑ.

Смысловпа Бондаревский хушшинче вылянса пӗтмен партире хурисен ытлашши пӗр пешка пулнӑ. Бондаревский часах тепӗр пешка выляса илнӗ. Анчах та теори тӑрӑх ничья пулмалла тесе шутланакан позици пулса тӑнӑ. Çапла пулсан та Бондаревский çӗнтересшӗн çине тӑнӑ. Партие ку расра та выляса пӗтереймен.

Çавӑн пекех Болеславскипе Керес та выляса пӗтереймен.

10 тур вылянӑ хыççӑн малта çаксем пыраççӗ: Ботвинник — 7 партирен 5,5 очко выляса илнӗ, Керес — 9 партирен 5,5 очко выляса илнӗ.

Ыран халиччен выляса пӗтерейнмен партисене выляса пӗтереççӗ

Учительсен çӗнӗ кадрӗсем

Кӑçал Чӑвашсен Государство Педагогика Институтӗнче пурӗ 216 çын вӗренсе тухаççӗ. Ку хисепре тӑватӑ çул хушши вӗрентекен пединститутран вӗренсе тухакансем 100 çын тата икӗ çул хушши вӗрентекен учительски институтран вӗренсе тухакансем 116 çын. Специальность енӗпе илсен, 76 çын чӗлхе тата литература преподавателӗсем, 25 çын историксем, 56 çын биологсем, 59 çын физика тата математика преподавателӗсем пулаççӗ.

Вӗренсе тухакансем пурте Чӑваш республикинчи ялсенчи туллимар вӑтам тата вӑтам шкулсенче ӗçлеме каяççӗ.

И. Александров.

Театра кӗтсе илме хатӗрленеççӗ

Улатӑр хулинчи ӗççыннисем Чӑваш Государство Академи театрӗн вырӑссен коллективӗн гастролӗсене иртгерме хатӗрленме тытӑнчӗç. Предприятисенче тата учреждениссенче театр мӗнле постановкӑсем лартса парасси çинчен калаçусем ирттереççӗ. Хулара постановкӑсем курма пымалли абонементсене сутаççӗ. Хула активӗ 80 пин тенкӗлӗх ытла абонементсем сутма пулнӑ.

Колхоза кӗреççӗ

ШАМАРША. Васанти «Победа» колхоза январӗн 1-мӗшӗнчен пуçласа пурӗ 28 хуçалӑх хутшӑннӑ.

М. Алексеев.

Атӑл çинче

Енертен пуçласа Атӑл шывӗ хӑвартрах хӑпарма пуçланӑ. Апрелӗн 8-мӗш тӗлне Атӑл шывӗ мӗнпурӗ 22 сантиметр хӑпарнӑ. Кӗркунне тулса юлнипе пӗрле 56 сантиметра çитет.

Ответлӑ редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

10 апреля в 8 часов вечера в 44 аудитории Чувашского с/х института

проводится лекция

профессора **Л. А. Пельцих** на тему: „Естествознание и сельское хозяйство“.

Приглашаются преподаватели естествознания и химии и учителя начальных классов средних школ города.

Дирекция с/х института.
Гороно.

2—1

ОТКРЫТ ПРИЕМ НА ЗАОЧНОЕ ОБУЧЕНИЕ

в Чувашском государственном педагогическом институте

на 1941—42 учебный год.

На заочное обучение в педагогический институт принимаются граждане СССР, имеющие законченное среднее образование, без ограничения возраста.

Преимущественное право при зачислении на заочное обучение предоставляется учителям V—X классов неполных средних и средних школ.

Поступающие на заочное обучение подвергаются приемным испытаниям по следующим дисциплинам:

I. На факультет языка и литературы:

по русскому языку и литературе, истории народов СССР и географии.

Кроме того, поступающие на отделение чувашского языка и литературы, подвергаются дополнительным испытаниям по чувашскому языку и литературе.

II. На исторический факультет:

по истории народов СССР, географии, русскому языку и литературе.

III. На физико-математический факультет:

по математике, физике, химии, русскому языку и литературе.

IV. На факультет естествознания:

по физике, химии, русскому языку и литературе.

Окончившие стационарный учительский институт и сдавшие государственные экзамены принимаются на III курс, с досдачей следующих дисциплин:

а) ФАКУЛЬТЕТ ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ: современный русский язык, теория литературы, фольклор, русская литература XIX—XX века, методика преподавания литературы.

б) ИСТОРИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ: истории СССР от XIX века до конца курса, методика преподавания истории (в разделах, касающихся VIII—X классов), новая история (I раздел).

в) ФАКУЛЬТЕТ ЕСТЕСТВОЗНАНИЯ: физика, химия неорганическая, анатомия и морфология растений, качественный анализ, систематика растений.

г) ФИЗИКО-МАТЕМАТИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ: аналитическая геометрия (в пространстве), интегральное исчисление, высшая алгебра, общая физика (раздел электричество и магнетизм), методика преподавания математики (в разделах VIII—X классах).

Прием заявлений о зачислении в состав студентов заочного отделения пединститута производится с 1 апреля по 25 июня включительно.

Заявления о приеме подаются на имя директора института, с указанием избранного факультета, с приложением: а) подробной автобиографии, б) аттестата об окончании среднего учебного заведения (в подлиннике) и 2 фотокарточки.

В случае отсутствия какого-либо из указанных документов, заявление не рассматривается.

ПРИМЕЧАНИЕ: если подлинник аттестата об образовании находится в РОНО, то представляется нотариально заверенная копия документа и справка РОНО о том, что подлинник документа находится в РОНО.

Лица, принятые в состав студентов заочного отделения, обязаны участвовать на установочной сессии для ознакомления с планом и содержанием самостоятельной работы.

Приемные испытания, зачисление и установочная сессия проводится с 5 по 20 июля.

Открыт так же прием на заочное обучение ЗА УЧИТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ

ПО СПЕЦИАЛЬНОСТЯМ: истории, русского языка и литературы, чувашского языка и литературы, естествознания и математике.

АДРЕС ИНСТИТУТА: г. Чебоксары, ул. Карла Маркса, 82.

2—1 ДИРЕКЦИЯ.

Европӑри тата Африкӑри вӑрçӑ

(Вӑрçӑ ӗçӗсен дневникӗ)

Апрелӗн 6-мӗшӗнче Европӑн кӑнтӑр-хӗвелтухӑç пайӗнче çӗнӗ фронт пулса тӑнӑ. Çав кун Германия Греципе Югославине хирӗç вӑрçӑ пуçлани çинчен пӗлтернӗ. Югославине хирӗç Италия та вӑрçӑпа тухнӑ. Германи çарӗн çаçӗсем, Германи командованийӗн сводкинче каланӑ тӑрӑх, темиçе вырӑнта Греципе Югослави чиккине каçса кӗнӗ; хаяр çапӑçусем пыраççӗ. Кунпа пӗрлех Германи авиацийӗ Югославири аэродромсем çине пырса бомбӑсем пӑрахнӑ. Енерпе паян Германи бомбардировщикӗсем Югослави столици çине темиçе хутчен те хаяррӑн пырса тапӑннӑ. Югославин темиçе самолечӗ, тесе пӗлтерет Германи командованийӗ, Кӑнтӑр Штирия çине пырса бомбӑсем пӑрахнӑ.

Итали авиацийӗ, тесе каланӑ Итали командованийӗн сводкинче, Югославири Сплите порчӗн сооруженийӗсемпе унта тӑракан карапсем çине бомбӑсем пӑрахнӑ. Кунсӑр пуçне, Катарро порчӗ çине те бомбӑсем пӑрахнӑ.

Грецире Германи войскисем Велеса районӗнче (Орос) тата Струма юханшывӗн айлӑмӗнче малалла наступлени туса пыраççӗ. Германири информаци бюровӗ пӗлтернӗ тӑрӑх, Германин пикировка тӑвакан бомбардировщикӗсен соединенийӗсем, Струма юханшывӗн айлӑмӗнче Германи войскисене малалла кайма пулӑшнӑ хыççӑн, апрелӗн 6-мӗшӗнче Струма юханшывӗ таврашӗнчи пысӑк укреплениссем çине вӑйлӑн пырса тапӑннӑ.

Греци командованийӗ пӗлтернӗ тӑрӑх, Грецин çав фронта илсе пынӑ войскисем, авиаци пулӑшнипе, противника вӑйлӑн хирӗç тӑнӑ. Германи войскисем хӗснипе грексен укреплени туса çирӗплетнӗ пӗр позицие памалла пулнӑ. Противник вӑйӗсем кӑштах малалла кайнӑ пулнӑ, анчах кайран вӗсене фронтӑн пур линийӗсенче те малалла кайма чарса лартнӑ. Ассошиэйтед пресс агентствин корреспонденчӗ пӗлтернӗ тӑрӑх, Греци войскисем, контратака туса, нимӗçсен наступленипе сирсе янӑ, вӗсем нимӗçсене тытса чарса илнӗ. Корреспондент пӗлтернӗ тӑрӑх, фронтӑн пӗр участокӗнче грексем Болгари территорине кӗрсе кайнӑ, халӗ вӗсем унта çапӑçаççӗ.

Балканри лару-тӑру çинчен тапратса, Юнайтед пресс агентствин корреспонденчӗ çапла кӑтартса парать: Германия Болгарин кӑнтӑр пайӗнчен Салоникипе Кавалла еннелле механизированнӑй колоннӑсем икӗ колонна янӑ. Австрирен нимӗçсем хӑйсен механизированнӑй войскисене Марибор (Югославия) еннелле янӑ. Германин ытти войскисене Румынирен Бельгия еннелле янӑ. Кунсӑр пуçне, Германи войскисем Болгарирен Вардар ятлӑ юханшыв патнелле пыраççӗ.

* * *

Англипе Германи фронтӗнче вӑрçӑ ӗçӗсем тинӗс çинче активлӑн пыни палӑрать. Фарерски утравсенчен кӑнтӑр енче Германи бомбардировщикӗсем, тесе пӗлтернӗ Германи командованийӗн сводкинче, противник суднине путарнӑ, унӑн тоннажӗ 3 пин регистровӑй брутто-тонна. Ферт оф-форт заливӗнчен тухнӑ çӗрте тепӗр икӗ суднӑна путарнӑ, таварсемпе çӳрекен 4 парохода сиен тунӑ.

Англин кӑнтӑр-хӗвеланӑç пайӗнче портсен сооруженийӗсемпе çар пункчӗсем çине бомбӑсем ӑнӑçлӑн пӑрахнӑ. Апрелӗн 6-мӗшӗнче Германи авиацийӗ Англи шывӗсем çинче таварсем илсе çӳрекен 4 парохода путарнӑ, вӗсен пӗтӗм тоннажӗ 16 пин регистровӑй брутто-тонна. Таварсем илсе çӳрекен тепӗр икӗ пысӑк парохода, вӑл шутра пӗр танкера, вӑйлӑн сиенленӗ.

Апрелӗн 7-мӗш ыран тенӗ чух çӗрле Германи бомбардировщикӗсем бомбӑсем пӑрахса суту-илӳ тумалли виçӗ парохода сиенленӗ, вӑл пароходсем вӑтам тоннажлӑ.

Кун хыççӑн Германи авиацийӗ Англин хӗвелтухӑç тата кӑнтӑр-хӗвеланӑç пайӗнчи портсен сооруженийӗсемпе çар пункчӗсем çине пыра-пыра тапӑннӑ.

Англин авиаци министерствин коммюникинче каланӑ тӑрӑх, Англи истребителӗсен соединенийӗсем апрелӗн 6-мӗшӗнче кӑнтӑрла Францин оккупациленӗ территорийӗ çинче вӗçсе çӳренӗ чухне противникӑн çар карапӗсем, грузсемпе çӳрекен суднӑсем тата войскӑсем çине бомбӑсем пӑрахнӑ.

Çав кунхинех çыранри оборонӑн самолечӗсем Францин çурçӗр-хӗвеланӑç çыранӗ патӗнче Германи эсминецӗ çине торпедӑпа пенӗ. Тепӗр эсминец сиенленнӗ, унӑн малти пайӗ çине бомба ӳкнӗ.

Апрелӗн 7-мӗш ыран тенӗ чух çӗрле Англи бомбардировщикӗсем Брестри тинӗс-çар базы çине пырса тапӑннӑ, Калери (Франция) тата Остендери (Бельгия) доксене, çавӑн пекех Голландири аэродромсене атакӑланӑ.

* * *

Вӑтаçӗр тинӗсӗн хӗвелтухӑç пайӗнче, тесе каланӑ Итали сводкинче, Италин подводнӑй лодки Англи суднисен караванне атакӑланӑ, çавӑн чухне пӗр пысӑк парохода путарнӑ. Крит утравӗнчен хӗвеланӑç енче Итали авиацийӗ суднӑсен иккӗмӗш караванӗ çине бомбӑсем пӑрахнӑ.

Çурçӗр Африкӑра Германипе Италин мотомеханизированнӑй войскисем Бенгазирен çурçӗр-хӗвелтухӑç тата Кӑнтӑр хӗвелтухӑç енче наступлени туса пыраççӗ. Англи командованийӗ, тесе пӗлтернӗ Англин Çывӑхри Хӗвелтухӑçри командованийӗн сводкинче, Ливире Англи войскисене план тӑрӑх пӗр çӗрелле пухса пырать.

Хӗвелтухӑç Африкӑра, Абиссинире, Англи войскисен малти отрячӗсем апрелӗн 6-мӗшӗнче Аддис-Абеба хулине кӗрсе кайнӑ. Италин апрелӗн 7-мӗшӗнче кӑларнӑ сводкинче Итали войскисем Абиссини столицинчен эвакуаци туни çинчен пӗлтернӗ.

Рейтер агентстви пӗлтернӗ тӑрӑх Англин малти чаçӗсем Аддис-Абеба хулине пырса кӗрсен Италин унти гарнизонне çавӑрса илнипе илменни паллӑ мар, вӑл гарнизонра войскӑсем ытлашши нумай пулман. Англири çар çыннисем хушшинче каланӑ тӑрӑх, итальянецсем Аддис-Абеба хулине, вӗсем хӑйсен вӑйӗсен пысӑк пайне унтан кӑларса кайнӑ хыççӑн тин панӑ пулать. Анчах та Итали войскисем хӑш еннелле нимӗн хӑрушлӑхсӑр чакма пултарасси çинчен калама хӗнрех. Аддис-Абебӑна йышӑннипе, тесе кӑтартса параççӗ, Хӗвелтухӑç Африкӑри кампани, тен, çитес çывӑх вӑхӑтрах пӗтсе ларӗ. Анчах: итальянецсен Абиссинире вӑйсем татах та чылай пур, тесе паллӑ тӑваççӗ.

Рейтер агентствин Каирти корреспонденчӗ пӗлтернӗ тӑрӑх, Кӑнтӑр-Африка войскисен пысӑк вӑйӗсем, Диредауран Миессо урлӑ Аддис-Абеба çине наступлени туса пыраканскерсем, Аваш ятлӑ юханшыв урлӑ каçнӑ, вӗсем халӗ Абиссини столицинчен 150 километртра тӑраççӗ.

Эритрейӑра Англи войскисем, тесе каланӑ Англин Çывӑхри Хӗвелтухӑçӗнчи командованийӗн сводкинче, противник Массауана каякан пысӑк çул çинче тунӑ укреплениссене çӗнтерсе çав порт патнелле куçса пыраççӗ.

Апрелӗн 7-мӗш. (ТАСС).

РЕДАКЦИ АДРЕСӖ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом Печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторӑн—0—67, редактор заместителӗн—3—97, редакци секретарӗн — 4—40, пропаганда пайӗн —4—97, парти пурнӑç пайӗн — 7—97, экономика пайӗн — 0—88, çырусемпе рабсельӗкорсен пайӗн—2—30, «Ӗçхӗрарӑмӗ» журналӗн—3—23, «Ленин çулӗпе» журналӗн—0—85, издательство конторин—0—23.

НТ 2984. Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР Заказ № 227, ф. 6, 58 84 п. л.